

UMEÅ UNIVERSITET

ÄNTLIGEN BILD!

En studie om motiverat lärande i skolan
genom ämnesintegrering av bildämnet

Ida Salina Alexis

Magisteruppsats i pedagogisk yrkesverksamhet, 15 hp
Institutionen för estetiska ämnen i lärarutbildningen, Umeå universitet
Vårterminen 2021

Sammanfattning

I denna magisterstudie är bildämnet i fokus för elevers motivation vid integrationen mellan ämnena bild och svenska. Studien syftar till att ge fördjupade kunskaper om hur elever i skolans yngre åldrar upplever motivation vid ämnesintegrering. Begreppet ämnesintegration innebär att olika ämnen samverkar med varandra i syfte att sammanfoga skilda delar till en helhet.

Undersökningen inspireras av en fenomenologisk och hermeneutisk forskningsansats. Genom kvalitativa semistrukturerade intervjuer synliggörs ett elevperspektiv med fokus på känslor och upplevelser av motivation vid ämnesintegrerad undervisning. Empirin består av gruppintervjuer, som är riktade mot fenomenologins livsvärldsintervju med 15 elever i åk 2, samt analyser av data från deltagande observationer och fältanteckningar från ämnesintegrerade lektionstillfällen.

Fyra huvudteman kring motivation visar sig tydligt framträdande i studien utifrån resultatanalysen. *Vikten av att lärandet sätts i ett sammanhang, Vinsten med att det finns en tydlig mottagare, Möjligheten att som elev få vara medbestämmande, Ett helhetsperspektiv på lärande.* Med hjälp av dessa tematiseringar kan resultatet från forskningsstudien svara på de ämnesdidaktiska frågorna kring *vad, hur och varför* elever och deras motivation kan påverkas av ämnesintegrering genom bild i undervisningssituationer. Undersökningens slutliga utfall visar på att elevers upplevelser av motivation kan innefatta ett starkt samband mellan, *känslor, rörelse och kommunikation*. Studien ger läsaren även vidare kunskaper om hur motivation kan upplevas och kännas ur elevernas synvinkel. Min förhoppning har varit att med hjälp av detta perspektiv finna och tillföra ny kunskap, vilket den har visat sig göra.

Nyckelord: Elevers upplevelser, fenomenologi, motivation, undervisning.

Innehåll

Sammanfattning

1. Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	2
1.2 Uppsatsens disposition	3
1.3 Bakgrund	3-5
2. Forskningsöversikt	5-6
2.1 Tidigare forskning	6-9
3. Teori och metod	9-10
3.1 Teori	10
3.2 Fenomenologi	11
3.3 Fenomenologiska begrepp	11-12
3.4. Hermeneutik	12-13
3.5 Hermeneutiska begrepp	13-16
4. Metod och material	16
4.1 Kvalitativa intervjuer	17-18
4.2 Deltagande observationer	18-21
5. Genomförande	21-22
5.1 Semistrukturerade intervjuer	22-23
5.2 Deltagande observationer	23-26
6. Resultat	26
6.1 Resultat av undersökning	26-29
6.2 Resultat deltagande observationer	29
6.3 Resultatanalys	29-32
6.4 Aspekter på maktasymmetri	32
7. Diskussion	32
7.1 Metoddiskussion	33-36

7.2 Diskussion av resultat	36-39
8. Slutsats	39-41

Denna studie tillägnas min familj, både den stora och den lilla. Som alltid tror på mig. Mina elever, ni inspirerar och motiverar.

Tack vare er ger jag inte upp, gör inte det ni heller.

Våga se varje misslyckande som ett steg närmre målet. Glöm inte bort att njuta av allt det vackra i världen, lapa solsken, upplev, känn och älska.

1. Inledning

Det är vår, solens strålar har äntligen letat sig in till mitt klassrum. Jag drar upp de turkosa gardinerna till max. Ser upp för alla små planteringar av "busfrön" på fönsterblecket. Har förberett en ämnesintegrerad lektion i bild och svenska. Materialet ligger framme, vi ska jobba tredimensionellt utifrån arbetsbeskrivningar. Färgat papper, pennor, suddgummin, saxar, lim, piprensare, ståltråd och silkespapper finns att tillgå. Eleverna börjar stiga in, en och en för att hitta till sina platser. Det är en årskurs 2 med ca 20 elever i klassen. Jag får intrycket av att de flesta känner sig nyfikna, förväntansfulla eller intresserade, andra lite kritiska eller visar på allmänt ointresse. Allt är alltså i vanlig ordning. Klassen påbörjar en gemensam dialog;

- *Ja! Äntligen bild! (elev 1)*
- *Va? Är det bild? Fast det står svenska på schemat, yes! Tack fröken. (elev 2)*
- *Okey.. (elev 3)*
- *Hej fröken. (elev 4)*
- *Så ljusst det är här inne. (elev 5)*
- *Titta mina frön har börjat gro! (elev 6)*
- *Va!? Får jag se! Coolt.. (elev 5)*
- *Bild på svenskan? Vad ska vi göra? (elev 7)*
- *Hej, kul att se er. Så roligt att många verkar pepp på att vara kreativa idag. Varsågod och slå er ner så ska jag berätta hur det är tänkt att den här lektionen ska gå till..(lärare)*

Jag arbetar inom skolans yngre åldrar, åk 1-3 och med hjälp av ämnesdidaktiska frågeställningar *vad, hur, och varför*; kommer denna undersökning att försöka reda ut om det kan vara så att användandet av bildämnet vid ämnesintegrerad undervisning kan öka motivationen för lärande inom lägre åldersgrupper. Anders Burman, forskare inom det estetiska fältet beskriver att: *Det finns en estetisk dimension i allt vi gör och därmed också i allt lärande* (Burman 2014, 7). Det estetiska finns alltså på olika sätt redan närvarande i skolans alla ämnen. Min ambition är att belysa vikten av det lärandet, genom ett elevperspektiv. Kanske det visar sig vara gynnsamt, kanske inte.

Som verksam ämneslärare inom bild, samhällsorienterade ämnen och svenska har jag upptäckt att speciellt bildämnet kan hjälpa till att motivera elever även i andra ämnen vid ämnesintegrering. Intresset faller på - vad det är inom ämnet bild som öppnar upp och väcker denna motivation? Kan det kanske handla om upplevelser av känslor, kreativitet, eller nyfikenhet?

Att vara lärare känns för mig ibland som att vara något av en motivationscoach. Det handlar om att skapa en lustfylld undervisning och goda relationer för att ge elever bästa möjligheter till kunskapsinhämtande. Då bildämnet alltid har legat mig varmt om hjärtat så funderar jag ofta på hur mina elever upplever undervisningen och vad som motiverar dem till lärande.

Till grund för denna magisterstudie ligger en tidigare forskningsöversikt som jag genomförde ht 2020 inom kursen *Ämnesdidaktik i estetiska ämnen med fördjupningar* på Umeå Universitet. Resultatet av den studien visar på att bildämnet kan bidra till variation i

undervisningen och en balans mellan teori och praktik, samtidigt som det gör att elever kan bli mer engagerade och kreativa. Vidare visar forskningsöversikten på att bildämnet kan bidra till inspiration, motivation, initiativförmåga, att skapa nyfikenhet, ökat driv och en helhetssyn på lärande hos elever. Här fokuserade studien på begreppen bild och motivation och har med ämnesintegrering av bildämnet som en del av diskussionen. Då jag knappt kunde finna någon som helst forskning gjord på detta område inom yngre åldrar (åk f-3) trots det breda sökandet genom diverse sökmotorer, både svenska och internationella, blev det motiverande för mig att vidare studera ämnet i fråga.

I denna magister blir det därför av större vikt att undersöka ämnesintegrering av bildämnet i relation till yngre elevers motivation inom lärandesituationer. Med avstamp i forskningsöversikten blir det för mig önskvärt att vidare bedriva forskning inom estetik och pedagogik på det utbildningsvetenskapliga fältet. Därför genomförs denna ytterligare studie då jag utifrån föregående undersökningsresultat vill ta mig an att utreda och fördjupa teorin om huruvida ämnesintegrering av bildämnet kan motivera elever till ett livslångt lärande med förankring i skolans yngre åldrar.

Förtydligande av begrepp

Ämnesintegrering - Inom undervisning innebär det att olika delar bildar en helhet. Att minst två skolämnen praktiseras med gemensam utgångspunkt där eleven stimuleras till att själv konstruera helheter av delar (Sjøberg 2005, 398).

Motivation - *kommer från latinets moto, rörelse och avser det som får något i rörelse eller får något att ske* (Klingberg 2016, 108).

Grit - förmågan att hålla fast vid långsiktiga mål istället för att bli distraherad, förmågan att inte ge upp vid motgångar, utan att fortsätta kämpa (Duckworth 2016, 11).

Den levda kroppen - en integrerad helhet mellan kropp och själ (Bengtsson 2005, 24).

Livsvärlden - *är den värld som vi alltid redan lever i tillsammans med andra människor och som vi kan stå i ett kommunikativt förhållande till* (Bengtsson 2005, 18).

Regional värld - begreppet är infört för att kunna göra möjliga avgränsningar till människors livsvärld, då livsvärlden är för omfattande att studera i sin helhet. I denna studie kommer den regionala världen innefatta skolans värld (Bengtsson 2019, 66).

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet är att undersöka elevers motivation vid ämnesintegrering av bild och svenska.

Frågeställningar

- Hur upplever elever i skolans yngre åldrar ämnesintegrerad undervisning mellan bild och svenska?
- Hur synliggörs den levda kroppen i elevers regionala värld, genom att bildämnet integreras med svenska?

1.2 Uppsatsens disposition

Inledningsvis ges en glimt av hur ett undervisningstillfälle i skolans yngre åldrar kan starta. Inblicken är menad att ge läsaren möjlighet att skapa sig viss förståelse utifrån forskarens egen synvinkel, ett sammanhang till varför ämnet i fråga är värt att studera och finnas av intresse att djupdyka i. Därefter presenteras uppsatsens ämne och magisterstudiens relevans motiveras ytterligare. Inom avsnittet *Bakgrund och tidigare forskning* presenteras en granskning av dagens styrdokument utifrån tidigare forskning och relevant litteratur. *Syfte och frågeställningar* ramar in och preciserar studiens inriktning och problemområde mer specifikt. *Forskningsöversikten* bidrar med tidigare forskning och finns med eftersom den berör relevanta teman då denna undersökning bygger på tidigare resultat. *Teori och metod* vilar på en fenomenologisk och hermeneutisk inspirerad ansats där kvalitativa intervjuer av elevgrupper är genomförda utifrån en semistrukturerad livsvärldsintervju. Deltagande observationer, fältanteckningar och *analys* av empirin bidrar också till att kunna utläsa ett *resultat* som redovisas och följs av en *diskussion* som leder till olika tematiseringar och *slutsatser* för studien.

1.3 Bakgrund

Som bakgrund till denna magisterexamen ligger en granskning av dagens aktuella läroplaner i relation till ämnena bild, svenska och ämnesintegrering. Nedan presenteras ett urval av citat för att belysa studiens områden ur ett centralt perspektiv, för att ge läsaren en förförståelse för de förutsättningar som ges i praktiken utifrån styrdokumentet.

Bildämnet och estetiska perspektiv i styrdokumentet idag

I Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Lgr 11) benämns det under rubriken *skolans uppdrag* att undervisning ska syfta till att:

Eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper. De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form ska vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna ska tillägna sig (Lgr 11, 9).

I *kursplanen* för bild beskrivs det att ämnet ska bidra till att ge elever estetiska och känslomässiga upplevelser:

Bilder har stor betydelse för människors sätt att tänka, lära och uppleva sig själva och omvärlden. Vi omges ständigt av bilder som har till syfte att informera, övertala, underhålla och ge oss estetiska och känslomässiga upplevelser. Kunskaper om bilder och bildkommunikation är betydelsefulla för att kunna uttrycka egna åsikter och delta aktivt i samhällslivet. Genom att arbeta med olika typer av bilder kan människor utveckla sin kreativitet och bildskapande förmåga (Lgr 11 s. 26).

Vidare i bildämnets *syfte* lyfts detta kring undervisning:

I undervisningen ska eleverna ges möjligheter att utveckla kunskaper om hur man framställer och presenterar egna bilder med olika metoder, material och uttrycksformer. Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar sin kreativitet och sitt intresse för att skapa. Den ska också uppmuntra eleverna att ta egna initiativ och att arbeta på ett undersökande och problemlösande sätt (Lgr 11 s. 26).

Svenska som skolämne i relation till bildundervisning

I likhet med bildämnets ämneskunskaper belyser även *kursplanen* för svenska kommunikation och känslor som betydelsefulla framgångsfaktorer i dagens samhälle för elevers sätt att tänka, uppleva och lära. *Syftet* för svenskämnet innefattar även att:

Eleverna ska även stimuleras till att uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer (Lgr 11, 257).

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts (Lgr 11, 257).

Också inom *centralt innehåll* finns likheter mellan hur ämnena svenska och bild naturligt är sammanlänkade där ord och bild kan komplettera varandras egenskaper:

Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord och bild samspekar, såväl med som utan digitala verktyg (Lgr 11, 258).

Ämnesövergripande undervisning vs ämnesintegrerad undervisning

I Lgr 11, lyfts det också fram hur både rektor och lärare ska se till att eleven ges möjlighet att arbeta ämnesövergripande för att ge elever ett helhetsperspektiv på lärande genom att: *undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet* (Lgr 11, 17). Här beskrivs ämnesövergripande arbete snarlikt med begreppet ämnesintegration. Det tolkar jag som att det inte finns någon tydlig särskiljning mellan ämnesintegration och ämnesövergripande i detta sammanhang och därför har jag valt att vidare i studien använda ordet ämnesintegrering, med tanke på att ämnesövergripande verkar mer på ett övergripande plan och att integrering mer innebär när minst två ämnen samverkar för att bilda en större helhet, det passar så så vis bättre för min studie. Vidare beskrivs det också:

I undervisningen i olika ämnen integrera ämnesövergripande kunskapsområden, exempelvis miljö, trafik, jämställdhet, konsumentfrågor, sex och samlevnad..(Lgr 11, 17).

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet, samt att i undervisningen i olika ämnen integrera ämnesövergripande kunskapsområden..(Lgr 11, 17).

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjlighet att arbeta ämnesövergripande (Lgr 11, 13).

2. Forskningsöversikt

SMART

Under hösten 2020 genomförde jag som tidigare nämnts en forskningsöversikt inom det estetiska fältet för utbildningsvetenskap, den berörde motiverat lärande inom bildundervisning och ligger till grund för denna studie. Här låg fokus på vilken forskning som har upptäckts ha störst inflytande på olika geografiska arenor och identifierade den forskning med störst inflytande inom bildämnet och motiverat lärande. Sökningen för datainsamlingen är utförd i Web of science, Scopus, Skolverket samt kurslitteratur och egen vald litteratur på aktuellt forskningsområde. Genom att använda modellen SMART vid datainsamling för forskningsöversikter av Claes Nilholm, professor i pedagogik, ställdes till en början en bred fråga för att få en övergripande karakteristik av forskningsområdet, för att sedan fokusera på den mest refererade forskningen i relation till mina egna utgångspunkter (Nilholm 2017, 20). Förkortningen SMART står för *Systematic Mapping and Analysis of Research Topographies*, alltså en systematisk kartläggning och analys av forskningstopografier och har utvecklats speciellt för forskning på det utbildningsvetenskapliga fältet (Nilholm 2017, 7).

Syftet var att reda ut vilken typ av forskning som fanns gjord på området motiverat lärande inom bildundervisning och i så fall *hur* ämnet kan skapa ett motiverat lärande. Något som relativt snabbt synliggjordes var att det finns en riklig mängd forskning att tillgå inom området motiverat lärande, men inte alls lika mycket med koppling till bildämnet och allt mindre riktat gentemot yngre åldersgrupper i skolans värld. Här fanns en glipa, ett oexploaterat forskningsområde.

När det slutliga resultatet av forskningsöversikten visade på att bildämnet faktiskt kan bidra till upplevelser av känslor, inspiration, motivation, initiativförmåga, nyfikenhet och att bilda en helhetssyn hos elever så skapades genast en tanke hos mig om att vidare bedriva forskning inom estetik och pedagogik på det utbildningsvetenskapliga fältet. Forskningsöversiktens utfall visade även att motiverat lärande är ett mycket brett forskningsfält som genomsyrar både europeisk forskning och den amerikanska arenan. Alla de studier som granskats vid undersökningen intresserar sig på något sett för hur bildämnet kan användas som verktyg för att motivera elever ur ett lärarperspektiv. Därför finner jag både avsaknaden för forskning inom skolans lägre åldersgrupper samt avsaknaden av elevers perspektiv väldigt märkbar.

Ur denna översikt väcktes därav ytterligare en frågeställning för vidare fördjupning av ämnet i fråga; Hur upplevs motivation av elever inom skolans yngre åldrar genom att bildundervisning ämnesintegreras? Det är således runt denna specifika frågeställning denna magisteruppsats kretsar kring.

2.1 Tidigare forskning

Litteraturgenomgången för undersökningen visar på att en del av litteraturen från tidigare gjord forskningsöversikt kommer att finnas med i denna studie då den berör liknande områden. Den kommer även att kompletteras för aktuellt forskningsområde inriktad gentemot denna specifika magisteruppsats.

Estetiska lärprocesser och motivation

Motivation beskrivs som en process där individen ställer värdet av att anstränga sig för att klara en uppgift eller uppnå ett mål mot sannolikheten, att framgångsrikt slutföra uppgiften eller nå målet, klargör utbildningsforskarna Margareta Thomson och Jessica Wery som studerat motivationsfrämjande arbete i skolan. Motivationen att delta i en lärandeprocess kan även öka om eleven upplever att arbetsprocessen leder till att hen blir bekräftad av andra eller bekräftar sin egen förmåga.

Utsikten att framgångsrikt lösa ett problem eller uppnå olika mål påverkas alltså av individens motivationsgrad, som i sig påverkas av den lärandemiljön eleven befinner sig i, uppgifters karaktär, individens välmående, självbild och tro på egen förmåga att klara en uppgifter samt tidigare erfarenheter och relationer till andra (Skolverket 2015, Thomson & Wery).

Inom bildämnet är arbetssättet till största del processtyr, vilket då givetvis påverkar motivationen hos elever menar Agneta Gulz (2017), professor inom kognitionsvetenskap vid Lunds Universitet. Hon menar också att motivation och lärande har med emotionella drivkrafter att göra. Hon räknar upp olika känslor som kan väcka motivationen bland annat nyfikenhet och frustration, men hon benämner också känslan av meningsfullhet och sammanhang.

Ett processtyrt arbete kan kopplas ihop med estetiska lärprocesser. Ulla Alexandersson & Ann-Katrin Swärd, verksamman inom området pedagogik och specialpedagogik beskriver estetiska lärprocesser på Skolverkets lärportal:

Estetiska lärprocesser är ett sätt att arbeta i skolan som gynnar en kunskapsutveckling där eleven får knyta samman känslor, upplevelser, kunskaper, erfarenheter och analys till en helhet. Alla språk, alla delar av språkutvecklingen används: talspråk, skriftspråk och de estetiska språken (musik, bild, dans, teater, form, media med mera) för att formulera och gestalta sitt lärande (Skolverket 2015, 3).

Burman var med och skrev en antologi som tar utgångspunkt i öppna frågor där han belyser begreppen lärprocesser, konst, estetik och kunskap genom att diskutera dem utifrån ett estetikhistoriskt och idéhistoriskt perspektiv (Burman 2014, 11). Enligt min tolkning av

Burmans essäer så framkommer det en rad motiverande och argumenterade för vikten av att praktisera estetisk undervisning. Kan det vara så att bildämnets processtyrda arbete kan ge elever ett bredare perspektiv och därigenom skapa motivation för lärande då arbetssättet kan hjälpa till att sätta lärandet i ett sammanhang.

För även om man lyfter fram den processuella aktivitetens egenvärde är det ytterst kunskapsutveckling som estetiska lärprocesser syftar till. Estetiska lärprocesser kan handla om att få tillgång till en annan form av kunskap, en kunskap som inte är diskursiv eller begreppslig men som inte desto mindre kan vara nog så värdefull (Burman 2014, 17).

Burmans tankar kan i denna aspekt härledas till det estetiska och sinnliga som lyfts i Lgr 11 under rubriken *skolans uppdrag* där vikten av användandet av olika vägar till lärande beskrivs:

Skolan ska stimulera varje elev att bilda sig och växa med sina uppgifter. I skolarbetet ska de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas. Även hälso- och livsstilsfrågor ska uppmärksammas (Lgr 11, 8).

Vidare beskrivs det handla om det egna skapandet eller i mötet med konstformer och konstverk som de estetiska lärprocesserna ges möjligheter att uppstå. *Men även om utgångspunkten står att finna i sensibiliteten och sinnligheten är reflektionen nödvändig för att en fördjupning av kunskaperna ska komma till stånd* (Burman 2014, 24). De estetiska lärprocesserna kan utifrån detta beskrivas som ett lite halt, svårgreppat ämne att bedöma ur ett forskningsbaserat perspektiv, med tanke på hur estetiska kunskaper kan eller bör mätas utifrån skolans befintliga och/eller akademiska kunskapskrav. Dagens läroplan definierar kunskap i fyra förmågor:

Kunskap kommer till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra. Skolans arbete måste inriktas på att ge utrymme för olika kunskapsformer och att skapa ett lärande där dessa former balanseras och blir till en helhet (Lgr 11, 8).

Skulle det möjligtvis behövas ytterligare en förmåga som kunde representera det sinnliga eller det kommunikativa för estetiska lärprocesser? Lars Lindström professor inom det bildpedagogiska fältet, lyfter vikten av att lära elever att behärska bildspråket, att kritiskt granska bilder och information samt att bildanalys kan ge dem verktyg för ett nytt sätt att tänka. Att öppna upp ytterligare ett perspektiv eller om en ska kalla det ett ytterligare språk som berikar deras individuella utveckling. *Konsten är ett uttryck för -och ett sätt att lära känna -oss själva..* (1994, art.15). Eventuellt skulle det behövas en blandning av flera förmågor för att göra en likvärdig bedömning av estetiska uttryckssätt? Ordet bildkommunikation förekommer dock i utdraget ovan från bildämnets kursplan. Kanske bildkommunikation kan ses vara en alldeles utmärkt förmåga för framtida bedömning inom bildämnet utifrån att Lgr 11 även beskriver de fyra förmågorna som att aspekter av kunskap som är i ständig förändring i samhället och därför ska skolan vara öppen för denna diskussion och dess utveckling:

Skolans uppdrag att främja lärande förutsätter en aktiv diskussion i den enskilda skolan om kunskapsbegrepp, om vad som är viktig kunskap i dag och i framtiden och om hur kunskapsutveckling sker. Olika aspekter på kunskap och lärande är naturliga utgångspunkter i en sådan diskussion. Kunskap är inget entydigt begrepp (Lgr 11, 8).

Det är utifrån dessa aspekter spännande att fundera över vilka inneboende förmågor som bildämnet idag besitter och hur dessa kommer till uttryck i dagens skola. Det är också intressant att fundera över vad som kännetecknar mätbara och icke mätbara förmågor och hur bildämnet kan berika eller gynna ett annat ämne i skolan vid ämnesintegrering. Därför känns det dock så relevant att få en tydlig bild av vad styrdokumentet menar på att generera i kunskaper eller förmågor, hur kunskaper värderas på olika plan och sedan hur kopplingen mellan styrdokument och praktik utmärker sig.

Motiverat lärande i undervisningen

Att skapa motivation, grit eller drivkraft hos elever har länge intresserat mig. Motivation kan beskrivas vara en motor i allt lärande och forskning har visat att det kan handla om en speciell sorts motivation vilken kan vara avgörande för att elever ska nå bättre resultat i skolan. Det vi i vanligt tal kallar jävlar anamma kan i sammanhanget översättas med *grit*. Ordet *grit* kan enligt Psykologiprofessor Angela Duckworth, vara en kombination av uthållighet, ett ökat inre driv och människors förmåga att inte ge upp vid motgångar. Grit kan både utvecklas och förstärkas, antingen av oss själva eller genom stöd från föräldrar, lärare, chefer eller vänner. *Det handlar om att hitta sin passion i livet, ringa in sitt personliga skäl till att fortsätta framåt, aldrig sluta öva och att se varje misslyckande som ett tillfälle att lära* (Duckworth 2016, 11).

Motivation kan enligt många forskare ses som grund för inläring. Det kan handla om intresse, förförståelse, kopplingar till egna erfarenheter, känslor eller lekfullhet. Enligt det underlag från den tidigare forskningsöversikten jag utförde HT -20 så är det lite olika för olika elever. Många behöver förstå varför de lär sig, vilken nytta ett visst ämne kommer att ge dem i framtiden. Eller så handlar det om olika metoder för inläring, olika didaktiska frågor, lärmiljö eller lärares engagemang. *Om läraren tror att eleven kan lyckas ökar motivationen och därmed möjligheten att nå målen. Motivation, som bland annat definieras som individens önskan att delta i lärandeprocesser, påverkas av både inre och yttre faktorer* (Skolverket 2013, Thomson & Wery).

Motivation har dock ett brett forskningsfält och återfinns både inom psykologi, kognitionsvetenskap och inom didaktik. Teorier om motivation har tagit en mer humanistisk inriktning sedan mitten av 1900-talet enligt psykologiprofessorn Henry Egidius (2011, 18) och menar att vi idagens samhälle har en mångfacetterad bild av motivation. Han nämner biologiska drifter, känsloreaktioner, kognitiv bearbetning, omedvetna föreställningar och att kulturella och sociala värderingar som befinner sig i en ständig samverkan med varandra. Torkel Klingberg professor i kognitiv neurovetenskap vid Karolinska institutet förtydligar att det handlar om två typer av motivation, en yttre och en inre (Klingberg 2016, 107).

Yttre motivation innebär konkret belöning så som pengar och inre motivation innebär en människas driv av att handla i ett eget intresse trots avsaknad av konkret belöning. Kritik har riktats gentemot den yttre motivationen eftersom den har anklagats vid att efterlikna mutor och därmed kan komma att försvaga individens inneboende motivation, alltså det inre drivet att uppnå mål av egen vilja. Det som förespråkas är att i skolans värld är ett aktivt arbete med att stärka elevers inre motivation framförallt inom utbildning. De undersökningar Klingberg lyfter fram i sin forskning inom neurovetenskapen har visat goda resultat vid träning av den inre motivationen. Vilket innebär att om man som lärare lyckas få elever att skapa en tilltro till sig själva och sin egen förmåga så ger man dem bättre förutsättningar till att lyckas, både i skolan och vidare genom hela livet. I Lgr 11 under avsnittet *God miljö och utveckling för lärande*, styrks denna syn av den inre motivationen med följande: *Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter* (Lgr 11, 9).

Att synliggöra elevers perspektiv

Pauline Gibbons, som forskar inom språk och ämnesövergripande arbetssätt har under många år arbetat med att genomföra flertalet klassrumsexempel som experiment, varav flera utgår från att läraren skall finnas där för att hjälpa till att stötta eleverna till att *få syn* på sitt eget lärande i olika undervisningssituationer, det vill säga att synliggöra elevers upplevelser av lärandesituationer. Exempelvis beskrivs det vidare att lärare uppmanar elever att "beskriva det dem ser" vilket gjorde att dem breddade uppgifter i skolan från att bara "göra" till att både "tänka och göra" (Gibbons 2009, 72).

Om man tänker sig detta som ett stöttande för att synliggöra elevers lärande ur ett elevperspektiv så kan det parallellt lyftas till John Hattie som forskar inom området pedagogik och psykologi. Hattie utgår i många av sina studier utifrån elevernas perspektiv men också utifrån undervisning. Men framförallt lyfter han vikten av att synliggöra framgångsfaktorer inom undervisning för lärare och skolledare då han beskriver att: *..undervisningens kvalitet gör hela skillnaden* (Hattie 2012, 198). Det blir då även i detta sammanhang intressant att ställa sig den tidigare frågan kring vilken roll och funktion styrdokumentet spelar i dagens skola, men nu med relation till hur dess effekter på undervisning upplevs ur elevers perspektiv. Hur mycket styr egentligen den centrala nivån den lokala nivån i dess arbete med elevers motivation i praktiken, det kan säkerligen se lite olika ut beroende på skolors olika arbetssätt eller fokusområden samt utifrån de elevgrupper skolan har. Det är dock många steg från det centrala i styrdokumentet till den praktiska verksamheten. Det som finnes av intresse för denna studies perspektiv är att fundera över hur lärare konkret kan arbeta med det centrala innehållet och dess riktlinjer för ämnesövergripande arbete för att öka elevers motivation, men det blir en senare fråga. Nu ligger fokus på att få fatt i elevers upplevelser av undervisningen i relation till syfte och forskningsfrågorna.

3. Teori och metod

I detta kapitel presenteras fenomenologi och hermeneutik som teori och metod. Fenomenologin kommer att användas både som teori och metod men hermeneutiken enbart som metod.

Fenomenologi har valts som teoretisk utgångspunkt då det inom fenomenologin är centralt att söka en bredare och djupare förståelse av de fenomen som undersöks. På så sätt möjliggörs ett synliggörande av dolda och underliggande fenomen. Just denna studie är inspirerad av en livsvärldsfenomenologisk ansats. *En forskningsansats innehåller således filosofiska ställningstaganden av både epistemologiska och ontologiska inslag, dvs. grundantaganden om vad kunskap och verklighet definieras vara* enligt Jan Bengtsson (2005, 34), professor och filosof inom fältet för pedagogik och didaktik.

Hermeneutiken kan anses vara både en forskningsmetod och en existentiell filosofi. Valet av den hermeneutiskt inspirerade inriktningen för undersökningen grundar sig i viljan att ha ett vertyg för att tolka förståelsen av elevers upplevelser och känslor inom valt forskningsområde. Då utgångspunkten för både en fenomenologisk och hermeneutisk studie är den egna livsvärlden blir således målet med föreliggande studie att söka kunskap om elevers upplevelser av deras livsvärldar och därmed vidga min egen livsvärld, samt erbjuda läsaren att göra det samma. *Livsvärlden är den värld som vi alltid redan lever i tillsammans med andra människor som vi kan stå i ett kommunikativt förhållande till* (Bengtsson 2005, 18). I denna undersökning tolkar jag skolan och dess lärmiljö som del av elevernas livsvärld. Men en människas livsvärld som helhet är dock allt för omfattande för att rymmas i denna studien och därför kommer även benämningen regional värld att användas för att begränsa utfallet till just den specifika praktik som undersöks (Bengtsson 2019, 66).

Min förhoppning är att med hjälp av detta perspektiv finna och tillföra ny kunskap, önskvärt är även att undersökningen ger vidare kunskaper om hur motivation upplevs ur elevers synvinkel.

3.1 Teori

För att genomföra denna undersökning tillämpas en beskrivande -fenomenologisk och en tolkande -hermeneutisk ansats för att synliggöra hur elever upplever sin regionala värld -skolan. Genom att använda båda dessa som forskningsansats önskar studien ge läsaren en tydligare bild av yngre elevers upplevelser av motivation.

Bengtsson beskriver den moderna hermeneutiken som framvuxen ur fenomenologin. Där Edmund Husserl, Martin Heidegger, Hans-George Gadamer och Maurice Merleau-Ponty är eniga idén om livsvärlden som central utgångspunkt. De är alla filosofer inom aktuellt område.

Helena Dahlberg, Sidsel Ellingsen, Bente Martinsen och Susanne Rosberg som forskat kring fenomenologi i praktiken ur ett skandinaviskt perspektiv lyfter livsvärldsteorin:

Livsvärldsteorin är således den filosofiska idé som förenar de olika inriktningarna inom fenomenologi och hermeneutik. Det är livsvärldsteorin som med sin grund i denna stora idétradition kan förse oss med vetenskaplig ansats när vi vill bättre förstå den mänskliga existensen, vårt liv dess betingelser och mening (Dahlberg et al. 2019, 32).

Nedan görs en genomgång av centrala begrepp inom fenomenologi och hermeneutik med relevans för undersökningsområdet. Viss betoning ligger på livsvärlden som ansats.

3.2 Fenomenologi

Fenomenologi kan sägas vara ursprungen ur filosofin och benämns kort sagt även som läran om fenomen och väsen eftersom fenomenologin härstammar från det grekiska ordet fenomen som betyder "det som visar sig" och det är av särskilt intresse att det *inte kan finnas något som visar sig utan att det finns någon som det visar sig för* (Bengtsson 2005, 12). Därför besitter begreppet fenomen ett ömsesidigt beroende mellan subjekt och objekt såsom det visar sig för någon.

3.3 Fenomenologiska begrepp

Livsvärld och filosofi

Det finns inom fenomenologin olika variationer vilka har gett beteckningen den fenomenologiska rörelsen. Den moderna fenomenologins grundare, matematiker och filosofen Edmund Husserls "nya fenomenologi" har under 1900-talet vuxit fram och jag hoppas på att en livsvärldsfenomenologisk ansats förhoppningsvis kan komma att *bidra till en mer fördjupad förståelse av den kvalitativa forskningens möjligheter och gränser genom att den explicit tematiserar och diskuterar forskningens filosofiska förutsättningar* (Bengtsson 2005, 5). I den tradition som finnes inom den moderna filosofin menar Husserl att forskaren genom sin undersökning ska "sätta världen i parentes" och fokusera på att metodiskt observera det som sker, beskriva det som visar sig, *som* det visar sig. Men det forskaren heller inte får glömma är att även hen alltid är en del av livsvärlden. Även om vi studerar den så kan vi aldrig helt undkomma den. Utifrån detta antagande menar Bengtsson:

För att kunna bedriva empirisk livsvärldsforskning förutsätts att åtminstone två grundläggande villkor är uppfyllda. För det första att livsvärlden kan göras till undersökningsobjekt och för det andra att livsvärldsfenomenologin inte förblir filosofi (Bengtsson 2005, 29).

Livsvärlden är ett centralt begrepp inom fenomenologi. *Med >>livsvärld<< betecknas det spänningsfält som bildas mellan de olika polerna i vanligt förekommande uppdelningarna mellan till exempel människa, kropp och själ* (Dahlberg et al 2019, 34). Livsvärlden är den värld som människan befinner sig i och delar med andra och inte kan gå utanför. Vi är alltid riktade mot världen och söker mening i den. De olika fenomen som finns i en människas livsvärld är sammanlänkade med varandra, världen är inte endast den konkreta världen utan även den vi upplever defineras som livsvärlden. Fenomenologin i denna bemärkelse syftar till att rikta blicken mot ett subjekts livsvärld, det vill säga hur ett subjekt upplever livsvärlden.

Det som kan sägas vara styrkan med livsvärldsfenomenologi är att den tar utgångspunkt i människan, till exempel eleven eller lärarens levda erfarenheter och låter dessa synliggöras. Den erbjuder även ett synsätt där vi inte behöver välja mellan samhälle, individ, kollektiv, subjekt och objekt, utan relationerna ges möjlighet till att framträda genom att de är naturligt sammanlänkade med varandra (Bengtsson 2019, 78). Enligt Husserls filosofi så går det alltså inte att förstå en människa utan att inkludera världen, det går heller inte att förstå världen utan att inkludera människan. Men genom detta perspektiv kan vi utveckla förståelse för hur mening uppstår, då mening är något som skapas av människan och världen tillsammans (Dahlberg et al 2019, 34).

Utifrån livsvärldsperspektivet kan fenomenologin ses som en medvetandeteori snarare än en handlingsteori, som utgår från att beskriva hur fenomen i människans medvetande arbetar. Men för att kunna undersöka livsvärlden krävs det som ovan nämns, att livsvärlden går att objektiveras. En livsvärldsansats innebär således att studera världen som konkret helhet så som den visar sig för en existerande människa. Med livsvärldsbegreppet kan vi tycka oss förstå att kunskap inte bara formuleras genom språket, utan att kunskap redan ligger i det vi upplever och ser. Alltså både medvetandet och kroppsligt. Detta utmynnar i att livsvärldsteorin som grund förser forskaren med en vetenskaplig ansats i att bättre förstå den mänskliga existensen i tid och rum, vårt liv, dess mening och våra förutsättningar.

Värld och liv sammanflätas alltså ur ett livsvärldsfenomenologiskt perspektiv, då rummet: i detta fall klassrummet, påverkar människan och människan påverkar rummet i ett ömsesidigt samspel. *The world is not what I think but what I live through* enligt den fenomenologiskt inriktade franske filosofen, Maurice Merleau-Ponty (Bengtsson 2019, 102-103). En teori som Merleau-Ponty förespråkade var att en människas kropp och medvetande inte går att avskilja varandra utan att de tillsammans utgör en helhet där medvetandet och den levda kroppen verkar i symbios med varandra (Bengtsson, 2019, 132). Den levda kroppen ses då som både subjekt och objekt som därmed utgör grunden för en människas existens och upplevelser i en värld. Att *..ta utgångspunkt i levd kropp kan innebära en syn på eleven som aktör, som kännande och agerande subjekt i en komplex skolverklighet* (Bengtsson 2019, 68-69). Sammanfattningsvis kan livsvärlden i detta sken sägas vara social, praktisk, världslig och kroppslig.

3.4 Hermeneutik

Hermeneutiken, även kallad tolkningslära har sitt ursprung i renässansens två riktningar - bibelanalysen och det humanistiska studiet av antika klassiker, där inom båda har texttolkning som utgångspunkt (Alvesson & Sköldberg 2008, 134). Hermeneutiken kan som sagt ses som både en metod för forskning och en existentiell filosofi som introducerades av filosofen Martin Heidegger, för att sedan utvecklas vidare av hans arvtagare Hans-Georg Gadamer. *Hermeneutiken ses ibland som vår tids tänkande, ett tänkande där tolkningarnas och förståelsens mångfald ges möjligheter att kollidera och ge inspiration* (Alvesson & Sköldberg 2017, 133).

Inriktningen från start har inneburit att meningen hos en del, endast kan förstås om den sätts i samband med helheten. Hermeneutikens tolkningar innefattade till en början endast gällde Bibeln och bibeltexter. Men metoden utvecklades senare till att innefatta även andra skrivna texter och till slut också det talade ordet. Idag kan den komma att tolkas som generaliserbar från *språkliga* uttryck till *handlingar* i allmänhet. För att förstå en text behöver en sättas in i både författare, sammanhang och samhällslig kontext. En annan utveckling blev att tolkningen eller förståelsen förknippades med *empati*, där man med hjälp av fantasin försöker att sätta sig in i aktörernas ställe för att kunna förstå dess handling (Alvesson & Sköldberg 2008, 136).

Vidare bidrog filosofen Immanuel Kant en skarp distinktion mellan de "moraliska" och "naturliga" sfärerna som vidare kommit att få betydelse mellan historiska och naturliga processer. Utvecklingen av det blev en mer filosofisk syn på hermeneutiken och "upplevelser" blev något en tog utgångspunkt i snarare än till "sinnesintryck" och senare knöts alla dessa trådar samman av tre uppkomna riktningar som tog en uttalad frontställning mot positivismen: fenomenologi, objektiverande hermeneutik och aletisk hermeneutik. Inom den objektiverande hermeneutiken drog man en skarp gräns mellan natur och -kulturvetenskaper. Aletisk hermeneutik bryter radikalt med subjekt-objektproblematiken och med förståelse/förklarings begreppen. Slutligtvis är fenomenologin kritisk mot den moderna naturvetenskapen, inom Husserls moderna fenomenologi blir den subjektiva upplevelsen utgångspunkten, det är *fenomenvärlden* som ligger i forskarens intresse (Alvesson och Sköldberg 2017, 137-140).

Sammanfattningsvis kommer hermeneutiken i denna studie bidra som en metod för tolkning av intervjuer som text. Där det som tolkas nödvändigtvis inte är erfarenheter i sig, utan istället utgörs de av konstruerade textberättelser, innehållandes elevintervjuer. Forskarens uppgift blir här således att strukturera om texten för att hitta innebörder eller tematiseringar som ligger under ytan.

3.5 Hermeneutiska begrepp

Horisont

Inom hermeneutiken är ordet horisont vanligt förekommande, även om det till viss del också används inom fenomenologin genom bland annat Husserl. En horisont innefattar en fördjupad förståelse av att alla människor har meningsfält i likt en värld att tränga in i, där varje värld också beskrivs som en horisont av meningar. Med själva begreppet *horisont menas att det innefattar något flexibelt, något som kan förändras från en tidpunkt till en annan* (Alvesson & Sköldberg 2017, 175-176). Vidare finnes begreppet "horisontfusion" som en sammansmältning av olika människors meningshorisont och tolkningsvärld (Alvesson & Sköldberg 2017, 206). En hermeneutisk ansats kan på så vis hjälpa till att förmedla, förena, skapa förståelse och tolka mellan olika människors förståelsehorisonter. Mening och betydelse visar sig alltid i en kontext som spänner sig mellan förfluten tid och in i framtiden. Det är

således genom det förflutna och framtidens horisont som människor kan skapa sig en ökad förståelse för här och nu.

I enlighet med Bengtssons livsvärldsfilosofi kan viss koppling göras till Gadamers filosofi om horisonter, där forskarens värld smälter samman med den värld hen möter. Därmed skapas en ny horisont, som kan leda forskaren till nya frågor kring den verklighet som studeras. I bästa fall kan sådana insiktsfulla möten leda till något han kallar en horisontvidgning mellan olika människors livsvärldar. Men utifrån den levda livsvärlden kan således aldrig horisontsammansmältningen till fullo leda till förståelse av andra världar som människor själva förstår dem. Världen är en helhet där ting eller fenomen kan visa sig och får mening, det finns således en inre och en yttre horisont (Bengtsson 2019, 136).

Den hermeneutiska cirkeln

Utifrån ovanstående inblick i hermeneutiken kan den förstås som en forskningstradition som både närmar sig och tränger djupare in i verkligheten genom tolkningsförmåga. Som konsekvens av detta kan den hermeneutiska cirkeln beskrivas som den ständigt pågående dynamiken mellan förståelsen av delarna och helheten där *delen kan endast förstås ur helheten och helheten endast ur delarna* (Alvesson & Skoldberg 2017, 134). Därigenom beskrivs det ytterligare hur hermeneutiken löser denna kanske motsägelsefulla cirkeln till avbildningen av en spiral, där en börjar med en del som sätts i samband med helheten; som därav får sättas i ny belysning för att sedan återgå till den tidigare studerade delen. Man borrar sig så att säga successivt genom alla delar och helheten varav en under arbetets gång får en djupare förståelse för bådadera. Detta är den så kallade hermeneutiska cirkeln kärna, det finns också två cirklar till inom denna tradition som innefattar förförståelse och förståelse och förklaring och förståelse. Det gemensamma för de hermeneutiska cirkelarna är att de framställer en processuell, dialektisk lösning med alternering mellan polerna av en motsägelse vilket kan liknas med en moment 22-situation. Men ett tolkningsarbete som kan leda forskaren fram till förståelse kräver att fenomenet som ska undersökas sätts i nya sammanhang eller perspektiv (Alvesson & Skoldberg 2017, 135-136).

Genom hermeneutikens tolkning och förståelse kan ny kunskap kring en människans livsvärld upptäckas eller avtäckas. Forskningsarbetet kan liknas med att lägga pussel där man går från del till helhet och från helhet till del. Det är den rörelse, eller friktion som skapas mellan del och helhet som behövs för att förstå ett sammanhang, vilket benämns som den hermeneutiska cirkeln. Den hermeneutiska cirkeln eller spiralen beskrivs också av Kvale och Brinkmann som en ständig process mellan helheten och delarna. *Utifrån en ofta vag och intuitiv uppfattning om texten som helhet tolkas de enskilda delarna, och utifrån dessa tolkningar relateras delarna i sin tur till helheten och så vidare* (Kvale & Brinkmann, 2014, 252). Denna process är den som sägs skapa möjligheter till en djupgående förståelse av mening.

Fenomenologisk och hermeneutisk ansats och motivation

Det fenomen som denna studie riktar sin strålkastare gentemot är motivation. Hur motivation upplevs ur ett elevperspektiv utifrån subjekt och objekt, alltså elevens levda livsvärld, inom den regionala världen ur ett fenomenologiskt perspektiv. Sedan tolkas fenomenet också med hjälp av hermeneutiken. För att än mer ringa in studien så är undersökningen genomförd i skolan, kontextbunden genom att bildämnet är i fokus för ämnesintegrerade lektionstillfällen. Men att inte förglömma är att den regionala världen, skolan i detta fall: alltid har öppningar till andra regionala världar som exempelvis hemmets värld och fritiden. Därigenom erbjuds möjlighet att inom livsvärldsansatsen studera samverkan mellan olika världar genom att erfarenheter från en specifik regional värld tas med till andra regionala världar genom medvetandet men främst utifrån den levda kroppen (Bengtsson 2019, 132).

Martin Heidegger, filosof inom områdena fenomenologi, hermeneutiken och existentialismen, utvecklade förståelsen av vad det innebär att vara människa i världen. Han menar på att: *tänkandet inte är en medfödd konst utan en förmåga som varje enskild människa måste få utbildning i och också lära sig. Tänkande som sådant får på så sätt ett nära samband med lärande och undervisning* (Bengtsson 2019, 135). Utifrån detta kan det ses som att undervisning i tänkande i sig kanske bör vävas ihop med undervisningen i skolans alla ämnen. Förmågan att tänka ser Heidegger som beroende av den upplevelse av tänkandet gäller, om det anses som lustfyllt eller inte, vilket han liknar med att ha förmåga till något. Det innebär och förutsätter också att man upplever lust till detta. Han menar på att *det människan har lust till talar till henne på så sätt att det utgör hennes drivkraft och motivation* (Bengtsson 2019, 136).

Reflektion, tanke och den levda kroppen

Två fenomen som alltid är länkade till varandra är tänkande och reflektion. Reflektion kan beskrivas som att begrunda något, som att tänka över något en längre stund. Ursprunget av till var en tanke har sin början kan härledas till Merleau-Ponty, med beskrivning att *en tanke kan uppstå var som helst i kroppen då två olika varseblivningar korsar varandra och flätas samman, det väcks då en förundran, en tanke* (Bengtsson 2019, 131). Genom den fenomenologiska ansatsen är tanke och reflektion av särskild karaktär.

Bengtsson (1998) beskriver med bakgrund av Merleau-Ponty, reflektion ha dubbla innebörder hos människan. Varav den ena formen beskrivs vara likt en introvert självreflektion, med utgångspunkt i det vi vill, känner, tänker och företar oss och att vi alltid är bundna till vår kroppslighet. Enligt livsvärldsfenomenologiskt perspektiv bör kroppslighet förstås utifrån existentiella dimensioner, alltså ur ett hermeneutiskt perspektiv. Den levda kroppen innefattar även sociala, historiska och kulturella förhållanden. *Genom personlig reflektion blir kulturella erfarenheter en del av livsvärldsbetingade livsvillkor för att kunna orientera sig i livet, finna gemenskap och meningsfull utveckling. Reflektionens betydelse framhävs således* (Bengtsson 2019, 37). Den andra sidan av ordet reflektion innefattar; begrundan, meditation funderande, tänkande eller liknande aktiviteter. Vilket innebär att en företeelse görs till föremål för ingående eftertanke där tanken uppehåller sig en längre tid vid ett föremål för att öka eller fördjupa förståelse av det. Reflektionen kan i detta fall artikulera sin egen existens men även

tematisera något helt annat än det egna. Kort sagt kan det förklaras med att människor kan en naturlig distans till det som utspelar sig inom vår livsvärld men desto svårare är det att hålla distans till oss själva. Därför behöver vi kunna ta oss hjälp av reflektionen för att genom den införa en distans till oss själva och våra aktiviteter så det blir möjligt att få ett nytt perspektiv på oss själva och vårt meningsskapande. Vidare beskriver Bengtsson att människan har en naturlig förmåga att förstå andra med sin levda kropp, utan att aktivt behöva leva sig in i den andres känslor med utgångspunkt i egna erfarenheter. Det betyder kort sagt att det är genom de möten med andra människor som vi utvecklar oss en förståelse både för andra och för oss själva. *Med den levda kroppen som utgångspunkt befinner vi oss alltid redan i ett interaktivt förhållande till allt vi möter i världen. Den levda kroppen är vår tillgång till världen* (Bengtsson 2005, 25).

Upplevelser, kommunikation och interaktion

Något som är grundläggande inom fenomenologin är att den tar utgångspunkt i ett förstapersonperspektiv. Vilket innefattar en persons upplevelser av något, ett fenomen, som personen är medveten om. Det vill säga att detta medvetande är riktat mot fenomenet som har en mening. (Bengtsson 2019, 132). Alvesson och Sköldberg (2017, 137) gör en beskrivning av upplevelsen som *fundamental, alltid redan given, något som varje utforskning av verklighet eller mentala processer måste börja med, ta sin utgångspunkt i*.

Upplevelsen, det vill säga den levda erfarenheten, beskrivs som redan riktad, försedd med tolkningar såsom avsikter, mening och värderingar, detta benämns som intentionalitet. Där det är intressant att rikta blicken mot den subjektiva upplevelsen av ett fenomen oavsett om det finns en objektiv motsvarighet eller inte (Alvesson & Sköldberg 1994, 174-175). Merleau-Ponty beskriver det kommunikativa och interaktiva mötet som en direkt ingång till andra ting och människor i världen. Andras livsvärldar är aldrig totalt främmande för oss då världen är social och inte privat. En människa behöver därför inte leva sig in i en annan människas empati för att förstå dennes handlingar och behöver heller inte till fullo förstå andras upplevelser utifrån sina egna upplevelser. Den andres mening kan redan besitta en konkret och levd mening i sig och blir därav utgångspunkten för en fördjupad och vidgad kunskap om andra, via medlet kommunikation och interaktion (Bengtsson 2005, 41).

Inom fenomenologin kan det uppfattas som otillräckligt att samtala med människor om deras livsvärld i termer av upplevelser, uppfattningar eller handlingar till exempel. Då det anses att livsvärldsforskaren själv kan ha fördel av att ta sig till platsen där upplevelserna, uppfattningarna eller handlingarna förkroppsligas i praktiska kontexter samt i anslutning till att forskaren deltar i samtal inom den verksamhet som utövas vid pedagogisk forskning (Bengtsson 2005, 45). Hermeneutiken däremot kan ses vara tillräcklig att tolka en text utifrån en intervju eller ett samtal för att finna ökad förståelse och insikter i att kunna tolka hur människors tänker.

4. Metod och material

Metodavsnittet redovisas utifrån den forskningsansats som ligger till grund för studien och genom vilka metoder som använts för insamling av empiri.

Fenomenologin utgörs av en filosofisk metod även kallat ett fenomenologiskt förhållningssätt som går ut på att undersöka de egna upplevelserna och den har en lång och omfattande empirisk forskningstradition där även andra människors upplevelser kan studeras. Hermeneutiken finns med som hjälp till att tolka och ge förståelse och transparens till fenomenet som undersöks.

Undersökningen är en kvalitativ studie. Som underlag till empirin ligger genomförda semistrukturerade intervjuer med inspiration av fenomenologins livsvärldsintervju, deltagande observationer av ämnesintegrerade lektioner genom svenska och bild, deltagande observationer av lektioner i svenska med avsaknad för ämnesintegrering, samt fältanteckningar.

4.1 Kvalitativa intervjuer

Studien riktas i första hand mot användandet av kvalitativa intervjuer som intervjumetod där de elever som intervjuas medverkar i gruppintervjuer av fem elever per grupp. Intervjuerna är inspirerade av fenomenologins livsvärldsintervju. Tanken med valet av metod grundar sig delvis i att: *Strukturen är ungefär samma som i ett vardagligt samtal, men som professionell intervju för den med sig ett angreppssätt och en teknik av arteget slag* (Kvale & Brinkmann 2009, 39-41). Här ligger tyngdpunkten på informantens upplevelse av ett ämne. Då denna studie fokuserar på hur elever kan bli motiverade genom att integrera bildämnet med svenska, vill jag genom intervjuerna få fatt i deras tankar, känslor och upplevelser kring motivation i deras levda vardag, den regionala världen.

En annan anledning till valet av den kvalitativa ansatsen är att det finns en viss problematik med att genomföra kvantitativa intervjuer som utgår från exempelvis frågeformulär med tanke på att undersökningsgruppen i denna studie riktar sig gentemot elever som går i åk 2. Alla har inte riktigt lärt sig att läsa och att få frågor på ett papper eller genom att använda en dator, tolkar jag skulle kunna minska validiteten för undersökningen då de skulle bli svårare att säkerhetsställa om eleverna uppfattat frågorna rätt, ställa eventuella följdfrågor eller göra förtydliganden av deras utsagor. Därför passar intervjuformen ansikte mot ansikte kanske bättre då jag som forskare under intervjun ges möjlighet att kunna ge eleverna stöttning kring de frågeområden som undersöks under intervjuens gång.

Däremot behöver jag ha i åtanke att hålla mig extra neutral gentemot hur jag önskar att de ska svara så att jag verkligen får valida svar utifrån deras egna tankar för att undvika att eleverna svarar det som dem "tror är rätt" eller att de ger mig svar som dem tror att jag är ute efter. Denna typ av den kvalitativa intervjun, beskrivs skapa *möjlighet att tränga under ytan och få mer djupgående information* (Denscombe 2018, 32) kanske i likhet med den hermeneutiska

cirkeln, att liksom kunna genom-borra ett område, samtala, förtydliga och sedan komma tillbaka till kärnan.

Den kvalitativa intervjun som är genomförd inom undersökningen är den halvstrukturerade intervjun, även kallad semistrukturerad intervju. Intervjun är inspirerad av fenomenologins livsvärldsintervju och syftar till att försöka förstå teman i den levda vardagsvärlden ur intervjudeltagarnas eget perspektiv. Den innehåller endast förslag till frågor och jag som intervjuare förväntas visa öppenhet för nya och oväntade fenomen. Att intervjuaren ställer sig själv och sina åsikter inom parentes och förblir *nyfiken lyhörd inför vad som sägs - och inför vad som inte sägs - och kritisk mot sina egna antaganden och hypoteser under intervjun* (Kvale & Brinkmann 2009, 45-46). Den semistrukturerade intervjun kan innebära att forskaren har en lista med frågor som skall besvaras, där ordningen kan ändras och nya frågor läggas till. Analysen går ut på att hitta gemensamma drag eller mönster, så kallade tematiseringar som kan hjälpa till att beskriva vilka uppfattningar som finns kring ett visst ämne eller fenomen.

Min uppgift under elevintervjuerna har varit att se till att alla informanter ges möjlighet att komma till tals och att upplevelsen av specifika undervisningstillfällen ligger som fokusområden för intervjun. Jag som intervjuare har förberett och sett till att intervjutillfället präglas av inspiration från den fenomenologiska filosofins tolv aspekter; *livsvärld, mening, det kvalitativa, det deskriptiva, det specifika, medveten naivitet, fokusering, mångtydighet, förändring, känslighet, mellanmännisklig situation och positiv upplevelse* (Kvale & Brinkmann 2014, 46-50).

4.2 Deltagande observationer

Deltagande observationer har genomförts i relation till intervjuerna, samt för att komplettera undersökningens empiriska material. Inom fältstudier kan det ses som att forskaren, genom att få närvara med sin levda kropp kan få möjlighet att del informanternas personliga och sociala mening av upplevelser (Bengtsson 2019, 133).

Ur ett fenomenologiskt perspektiv är öppenhet och att forskaren själv befinner sig på plats, det som anses avgörande i fältstudier för att kunna ta del av andra människors utsagor av upplevelser och tillägna sig insikter för att skapa sig förståelse för andra människors horisonter och livsvärldar (Bengtsson 2019, 136).

Vid deltagande observation som metod läggs stor vikt vid att få ett inifrånperspektiv, att tillhandahålla djup och detaljer och att bevara den naturliga miljön alltså att det ligger i intresse att se saker "som de verkligen är". Denscombe (2019, 309) lyfter fram tre grundläggande alternativ av typer av deltagande; fullständigt deltagande, deltagande i den normala miljön och deltagande som observatör. Under fältstudier rekommenderas forskaren till att dokumenterar sina observationer genom fältanteckningar, nedskrivna eller ljudinspelade redogörelser.

De risker som lyfts fram i relation till fältarbete är de fysiska riskerna, rättsliga åtal, socialt eller psykiska risker på relationer. Fördelar med deltagande observationer kan vara att det sällan behövs någon större teknisk/statistisk uppbackning, att forskaren utgår från en icke-inblandning där en strävar efter att behålla den naturliga miljön. De observerades synvinkel uppmärksammas ur det perspektiv som de själva ser dem och ger goda möjligheter att få stora insikter i sociala processer samt komplexa realiteter. Datan är kontextberoende och "ekologiskt valida" (Denscombe 2019, 317).

Nackdelar med deltagande observation kan vara att forskaren har begränsad möjlighet till olika roller eller val av miljö, den kan komma att kräva stort engagemang och personliga resurser. Falska förespeglningar kan vara bra att ha kännedom om ifall att det är så att forskare väljer en falsk identitet och att med dolt syfte genomföra en deltagande observation så kan etiska problem uppstå och en kan då faktiskt göra sig skyldig till bedrägeri om man inte har de observerades samtycke. Med detta i åtanke känns det tryggt att informanterna vet vem jag är, att det endast är elever som fått samtycke att delta nämns i studien, dock anonymt. Jag kompletterar också med elevintervjuer och fältanteckningar för att ytterligare säkra studiens validitet.

Elevperspektiv

Användandet av fenomenologisk metod innebär att metodiskt undersöka allt på ett direkt sätt genom åskådning, det kan låta enkelt, men det är bland det svåraste som finns då vi människor är fulla av förutfattade meningar. Däremot är det inom perspektivet fenomenologi vanligt förekommande att få ett "inifrånperspektiv" där forskarens tolkning snarare än mätning resulterar i hur människor tänker. Därför kommer undersökningen grunda sig i användandet av perspektivet *att se saker ur andras ögon, att förstå hur det känns att "gå i deras skor" och förstå saker ur deras synvinkel* (Denscombe 2019, 189). Jag kommer till exempel därför att bevara elevernas utsagor exakt så som de sägs under intervjuerna för att tydligt synliggöra elevernas egna röster. Jag ställer mig som sagt medveten om att jag som medaktör i undersökningen kommer att påverka miljön jag befinner mig i då jag själv är färgad av mina egna upplevelser och erfarenheter som kan bli svåra att åsidosätta.

Genomgående för undersökningen är som sagt att elevperspektivet lyfts fram, hur eleverna känner och upplever när bildämnet integreras i undervisningssituationer. Vad kan det vara enligt dem som skapar ett motiverat lärande utifrån informanternas utsagor vid intervju och observation? och i så fall varför? Empirin kommer att transkriberas och analyseras.

Hermeneutikens kan här användas som metod inom forskningsstudien på så vis att forskaren vid undersökningen är medveten om att alla tolkningar som görs finns i en kontext, man kan inte bortse delen från en helhet så exempelvis vid kvalitativa intervjuer så behövs både miljö, informanternas bakgrund och forskarens påverkan tas med i åtanke. Om forskaren lägger ett tema för diskussion så sägs det att hen eventuellt kan få en djupare förståelse än informanterna själva, vilket jag anser kan passa särskilt vid studier av yngre åldersgrupper. Då kan saker som finns så att säga under ytan komma att synliggöras. Det kan också vara till

fördel att använda denna typ av forskning inom skolans värld med tanke på att både elever och lärare alltid utgör del av en helhet. Mitt mål med tolkningen av intervjuerna är att utveckla en bredare förståelse för elevers upplevelser och mening kring fenomenet motivation. Kvale & Brinkmann (2014, 254) nämner att en bör vara uppmärksam på att *tolkningar av meningen genomsyras ibland av misstro av det som sägs* och det är just här forskaren mer ska förlita sig på det som eleverna säger och lämna sina egna tankar kring fenomenet, att se saker såsom de visar sig i situationen.

Fenomenologiskt förhållningssätt

Bengtsson förklarar det fenomenologiska förhållningssättet inom pedagogisk forskning, som just ett förhållningssätt och ingen metod. Det fenomenologiska förhållningssättet beskrivs vara mycket komplext och ständigt föränderligt då forskarens perspektiv utgår från att undersöka livsvärlden utifrån sakerna själva. Nyckelord för att förstå ett fenomenologiskt förhållningssätt beskrivs som öppen, uppmärksam, närvarande, flexibel, helhetsinriktad, följsam, skeptisk och meningsskapande. Med utgångspunkt i livsvärlden innebär en pedagogisk forskning att både forskare och den som studeras är oskiljaktigt bunden till varandra genom var och en av sina livsvärldar, sammanlänkade. Därmed måste en överbyggnad, en brygga, mellan dessa livsvärldar skapas för att en vetenskaplig studie skall kunna genomföras. Att synliggöra livsvärlden sker genom observation av livsvärlden genom att observera upplevelser, den livsvärld som studeras behöver göras synlig. Upplevelsen innefattar både observation, analys och beskrivning av fenomenet utifrån livsvärldsperspektivet (Bengtsson 2005, 42).

Hermeneutisk inspirerad metod

Denna tolkningslära hjälper magisterstudien på så vis att den kan förmedla verktyg till att skapa förståelse utifrån elevernas beskrivningar av motiverat lärande i relation till undervisningssituationer, målet är inte att enbart redovisa elevsvar utan att tillägna en djupare förståelse för hur, vad och varför ämnesintegrering genom bild kan påverka ett annat ämne i skolan, exempelvis svenska. Undersökningen syftar till att höra elevernas egna röster och beskrivningar av den regionala världens upplevda livsvärldshorisonter. Som lärare inom det estetiska och pedagogiska fältet är det av största vikt att så mycket som möjligt, försöka förstå elevers situation utifrån deras egna utsagor och perspektiv.

I mötet med människors upplevelser ställs forskaren ansikte mot ansikte med andra människors världar som utspelar sig eller vidgas, exempelvis genom deltagande observationer (Denscombe 2019, 308). I dessa möten är det forskarens egen horisont, det egna perspektivet, som utgör utsiktspunkten gentemot dessa andra världar. I praktiken kan det handla om en klassrumssituation. Ett sådant möte kan bestå i att försöka få en inblick i om det finns några tematiseringar som bidragsfaktorer till att konstruera lärandets värld för lärare och elever samt spännvidden däremellan. Det kan handla om relationella aspekter, maktaspekter, värdegrund förhållandet till undervisning eller föremål såsom böcker eller konkret arbetsmaterial.

Gadamer menar på att språket är en förutsättning för att mötet mellan en skriven text och uttolkarens horisont, för att i sin tur skapa en gemensam horisont mellan läsaren och det lästa, det som finner sig ligga så att säga "mellan raderna". Härvid kan ordet text också användas om någonting redan uttalat vid analys av tematiseringsområden, till exempel i form av en transkiberad och utskriven intervjusituation.

Metodansats för essenser av motivation

Undersökningen inspireras framförallt av det fenomenologiska förhållningssättet med hjälp av den hermeneutiska metodansatsen där fenomenologin syftar till att lyfta fram det centrala, essensen, kring ett upplevt fenomen och hermeneutiken finns med som ett stöttande verktyg vid förståelse och tolkning (Bengtsson 2005,14). Formulerat utifrån syftet kommer denna metodansats ägnas åt att lyfta fram essensen av elevernas upplevelser kring det aktuella fenomenet, det vill säga elevers upplevelser av motivation vid integrering av bildämnet: i jämförelse med en undervisningssituation utan ämnesintegrering.

Den övergripande ansatsen i valet av metod är alltså fenomenologisk och hermeneutisk inspirerad med livsvärlden i fokus. Inom den fenomenologiska metoden är det den enskildes perspektiv som beskrivs, den levda erfarenheten. För att få syn på den enskilde elevens livsvärld så har jag valt att genomföra de semistrukturerade livsvärldsintervjuerna i hopp om att yngre elever mer fritt vågar berätta och samtala om sin regionala värld tillsammans med klasskompisar. Skulle jag valt att göra intervjuerna en och en så tror jag att det skulle finnas risk att flera inte skulle våga säga vad de tycker. I studien är jag alltså ute efter att hitta själva essensen i elevers upplevelser som kan kopplas till motivation.

Konsekvenser inom forskningsstudier

Grundläggande för fenomenologisk forskning är att vara följsam till hur fenomenet faktiskt visar sig, vilket innebär att en preliminär forskningsplan kan behövas, då studien kan komma att ändra riktning flera gånger under projektets gång. Att ha med detta i tanken under magisterstudierna är av stor vikt, då val av metoder behöver anpassas till det man i början tror sig veta om fenomenet och därtill de nya innebörderna som kommer att dyka upp under studiens gång. *Man kan alltså behöva lägga nya metodologiska insikter till eller byta ut metoder under arbetets gång* (Dahlberg et al 2019, 36). Viktigast är således inte analysformen, utan insikterna - Att det inte finns någon meningsfri analys och att innebörderna kommer från relationen mellan forskningsdeltagaren och forskaren genom den aktuella forskningssituationen med fenomenet i fokus. På så vis uppenbarade sig hermeneutiken under arbetets gång. Den visade sig kunna vara till hjälp för min studie genom att tillföra ytterligare ett perspektiv genom tolkning och förståelse av elevers motivation utifrån studiens syfte. Det var således till en början tänkt att enbart fenomenologin skulle finnas som inspiration för teori och metod för denna magisterstudie.

5. Genomförande

Förberedelser

Innan genomförandet av gruppintervjuerna så gjordes en intervjuguide med frågeområden med förhoppning om att lyckas leda intervjun mot det syfte som undersökningen vilar på. Jag bokade i god tid ett rum på skolan där vi kunde sitta och samtala utan att bli störda. Detta har krävt noga framförhållning och planering, varav en “test-intervju” med en elevgrupp på 5 elever har genomförts, men denna har valts bort för användning i studien pga. att den inte uppfyller samma kvalité som de andra tre intervjuerna denna studie vilar på. Däremot bidrog den till förbättringar som gynnat de andra elevintervjuerna.

Från mitten av januari till och med mitten av maj månad 2021 så har eleverna i åk 2 fått arbeta minst 2 tillfällen per vecka med ämnesintegrerat arbetssätt i sin undervisning, detta för att ge dem goda möjligheter att sedan kunna reflektera över hur de upplever ett ämnesintegrerat arbetssätt i relation till ett arbetssätt utan ämnesintegration.

Vid de deltagande observationerna var jag mån om att ha en till pedagog med i klassrummet för att enklare kunna föra fältanteckningar och observera det som skedde.

5.1 Semistrukturerade intervjuer

Tillvägagångssätt gruppintervjuer

Intervjusituationen utfördes i ett grupprum på skolan för att öka möjligheterna till att samtala ostört. Intervjuerna har bestått av elevgrupper, av fem elever i varje grupp, tre sådana gruppintervjuer är genomförda, samt en så kallad “test-intervju”. Under intervjutillfället av de semistrukturerade livsvärldsintervjuerna var jag noga med att förklara villkoren för intervjudeltagarna det vill säga att de försäkras anonymitet, att intervjun inte på något vis har med bedömning av deras omdömen att göra och att dem när som helst kan avsluta sitt deltagande innan arbetet publiceras. De elever som deltar i studien har naturligtvis fått båda vårdnadshavares tillåtelse. Vid gruppintervjuerna förklarade jag även att det är just den specifika eleven, det vill säga “duets upplevelser” som jag var ute efter att undersöka.

Till en början ställde jag två öppna frågor som berörde hur det känns att gå i skolan, för att öppna upp till samtal. Dessa frågor var inte tänkta att vara av intresse för undersökningen de ställdes i syfte att eleverna skulle känna sig trygga vid själva intervjusituationen. Då många innan hade uttryckt att det kändes lite “pirrigt” inför intervjun. Efter de första frågorna öppnade jag upp för ett reflekterande samtal om vad eleverna trodde att begreppen motivation

och upplevelser betyder. Eftersom eleverna är vana vid att snabbt lära sig nya ord så tolkar jag det som att de tillsammans med mig skapade sig en rimlig uppfattning om begreppen relativt snabbt. De själva beskrev ordet motivation som - *peppande*, - *roligt*, - *att jobba på fast man inte vill eller orkar egentligen*. Under samtalet kom vi också in på vad omotiverad kunde betyda. Ordet upplevelser tolkade dem som - *hur det kan kännas* eller - *sånt man kan se eller göra*.

Med hjälp av att använda öppna frågor kring bestämda frågeområden har det givits utrymme för samtalen att till viss del sväva iväg. Som back-up hade jag också förberett en rad potentiella följdfrågor, samt var medveten om att göra förtydliganden eller sammanfattningar av elevernas utsagor under intervjutillfällena för att dubbelkolla att jag som intervjuare uppfattat utsagorna korrekt. Detta blev således tydligt vid utförandet av test-intervjun, där jag upptäckte flertalet saker som korrigerades till de andra intervjuerna, relevanta för studien.

De frågeområden under intervjutillfällena kretsade kring upplevelser av motivation, ämnesintegrering av bild och svenska samt avsaknaden av ämnesintegrering, alla intervjuer utgår från genomförda lektionstillfällen under perioden feb-april 2020. Intervjusituationerna har legat tätt efter lektionstillfällena och foton från de två olika lektionerna har funnits med som tydlig utgångspunkt, för att ge informanterna bra förutsättningar att veta vilken specifik lektion intervjufrågorna syftade till. Min roll blev att starta upp frågeområden och sedan fick eleverna associera relativt fritt tillsammans. Frågorna ställdes i samma ordning vid varje intervjutillfälle men vid behov ställdes mer utvecklande frågeställningar eller klargöranden som följd, ibland behövdes elever påminnas om aktuellt frågeområde för att återfå fokus eller för att fråga hur eleverna menade och hjälpa dem att tydliggöra sina utsagor. Intervjuerna varade i ca 30 minuter. Det var svårt att avrunda och avsluta intervjuerna då eleverna berättade väldigt engagerat kring alla frågeområden.

Forskarens uppgift under gruppintervjun har varit att hjälpa till att fördela talutrymme så att alla deltagare ges möjlighet att komma till tals och att upplevelsen av de ämnesintegrerade lektionstillfällena av bild och svenska är genomgående tema för intervjun. Att ta hänsyn till är också att intervjutillfället präglas av en inspiration av den fenomenologiska filosofins tolv aspekter. Under varje intervjutillfälle har jag lagt stor respekt vid deltagarnas kunskaper, upplevelser, känslor och tankar kring motivation vid ett ämnesintegrerat arbetssätt genom bild. Samt deras upplevelser, tankar och känslor kring lektioner där bildämnet inte integreras. Jag har försökt ställa mig så neutral som möjligt.

5.2 Deltagande observationer

Tillvägagångssätt klassrumsobservationer

Observationerna utfördes under ordinarie undervisningstid, där var jag noga med att enbart ha med de elevers utsagor som fått godkännande att vara med i studien under observationer och de fältanteckningar som jag skrev. Den första lektionen innefattade en ämnesintegrering av

både bild och svenska och det andra lektionstillfället var en svensklektion där ämnesintegrering uteblev. Båda tillfällen var det ca 20 elever som deltog. Jag fokuserade på att föra så mycket anteckningar som möjligt under lektionstillfällena, med tanke om att i ett senare skede kunna katalogisera och urskilja teman som framskridit då jag läst igenom anteckningarna och fått tid att reflektera över det insamlade materialet.

De utgångsteman som särskilt observerades under tillfällena var de områden som framkommit under föregående studie med forskningsöversikten, de teman som jag funnit inom andra forskningsstudier kunna synliggöras när bildämnet integreras i undervisningen. De finnes med i inledningen för denna studie och innefattar; inspiration, motivation, initiativförmåga, nyfikenhet, ökat inre driv och en helhetssyn på lärande. Båda lektioner utmynnade i att skriva en berättelse med röd tråd, det vill säga: att eleverna skulle få med en början, något som händer, och ett slut i deras berättande. Jag har försökt att göra båda lektionstillfällena så lika som möjligt bortsett från att den ena ämnesintegrerade lektionen innehåller en bilduppgift kopplad till skrivuppgiften.

Empirin från lektionerna som ämnesintegrerats har samlas in, analyseras och resultatet tolkats i form av att jämföra gemensamma teman, eller avsaknaden av teman. Även empiri från den renodlade lektionen i svenska har samlats in för djupare analys, för att en jämförande analys ska kunna äga rum. Efter det har intervju och observationsmaterial sammanställts, tolkats och analyserats ytterligare.

Urval och att undersöka under rådande pandemi

Som forskare har jag behövt vara tydlig med vilken intention jag haft med mitt urval i användandet av representativt eller explorativt urval (Denscombe 2018, 57). Med tanke på syftet i min undersökning så tänker jag mig att ett explorativt urval gjorts för att "*undersöka relativt utforskade ämnen och för att upptäcka nya ideér och teorier*" (Denscombe 2018, 58). Vidare har jag gjort ett subjektivt urval där elevgruppen är handplockade för ämnet, där forskaren redan har en viss kännedom om de människor eller företeelser som ska undersökas och medvetet väljer vissa av dem eftersom det anses troligt att just dessa ger mest värdefulla.

På grund av rådande pandemi, Covid -19, utförs denna studie i egen praktik då folkhälsomyndigheten under tiden för studiens genomförande avråder att besöka andra verksamheter. Utifrån detta har forskningsstudien fått gå lite andra vägar än vad som var tänkt till en början. Med tanke på situationen har jag fått tänka "det näst bästa" och jag har då valt en elevgrupp där jag inte är betygsättande lärare inom bild, vilket är det ämne som ligger i fokus för forskningsstudien. Därför behöver jag särskilt ta hänsyn och ställa mig kritisk till att elevers utsagor vid intervjuerna och under observationerna. Då jag behöver ha i åtanke att elever jag intervjuat känner mig och att jag har en viss maktposition som undervisande lärare för dem inom andra ämnen. Jag behöver således vara uppmärksam på att inte bara höra det jag vill höra utan att det är önskvärt att det är elevernas egen röst som ligger till grund för denna

granskning. Däremot kan jag se det som vinst att eleverna känner mig väl och att deras utsagor då faktiskt kan bli mer trovärdiga än om jag varit någon som forskat "utifrån", då kanske eleverna inte hade vågat vara ärliga och säga vad de tycker.

Avgränsningar

All forskning kräver avgränsningar. I den här studien är avgränsningen riktad mot utbildningsvetenskaplig forskning som i sin tur är riktad mot att undersöka elevers upplevelser av den regionala världen. Undersökningen riktar sig mot tre elevintervjuer och två deltagande observationer samt fältanteckningar. För att begränsa ytterligare är materialinsamlingen genomförd av elever enbart ur en ålderskategori och en praktik. Undersökningen har därav genomförts genom undervisningssituationer med elevgrupper i åk 2 genom ämnesintegrering och utan ämnesintegrering. En annan begränsning som gjorts är att välja bort genusperspektivet på undersökningen då jag inte finner det relevant utifrån undersökningens syfte eller omfattning.

Tillkommet och bortfall

Deltagande observationer tillkom då jag inte kunde låta bli att föra fältanteckningar under undervisningstillfällena. Jag upptäckte att jag behövde en del träning så jag har genomfört en del "test-lektioner", "test-observationer" och en "test-intervju" för att ge både mig och eleverna bättre förutsättningar till ett tillförlitligt resultat. De resultat som redovisas i denna studie är alltså enbart de som anses kunna bidra till studien med trovärdighet utifrån tillvägagångssätt och metod.

Jag har även påbörjat en delstudie av elevmaterial, en dokumentanalys, där jag jämför utförda elevuppgifter i form av elevtexter. Det är uppgifter från lektionerna där bildämnet integreras med svenska samt svenska lektionen. Men detta har jag valt att inte ha med i studien på grund av att jag inte funnit någon mall som passade för analys. Samt att det insamlade materialet av elevintervjuer och observationer också blev väldigt omfattande så jag valde att enbart fokusera på dem i första hand för att göra studien mer djupgående än att ge den bredd, i annat fall hade jag endast kunnat skrapa på ytan.

Tanken var att genomföra fler elevintervjuer i grupp men på grund av sjukdom och att flertalet elever var sena med att lämna in sitt godkännande för studien så minskade tyvärr antalet deltagare.

Etiska ställningstaganden

I studien har allmänna principer för kvalitet och tillförlitlighet särskilt tagits i beaktande utifrån God forskningssed (Vetenskapsrådet 2017). Informanterna och deras vårdnadshavare har blivit informerade om studiens syfte samt så har en samtyckesblankett skickats ut innan studiens genomförande utifrån den medvetenhet kring att intervjua barn under 15 år kräver båda vårdnadshavares tillåtelse. Informanter och vårdnadshavare har även upplysts om hur

hur den insamlade datan skulle komma att bearbetas. De gjordes alltså medvetna om att empirin behandlas konfidentiellt och att de bearbetade inspelningarna raderas kort efter studiens avslut. I samtyckeskravet står även att de som deltar i en undersökning har rätt att avbryta sitt deltagande när hen vill, vilket intervjudeltagare och vårdnadshavare upplystes om.

I studien har varit noga med att enbart fotografera elevarbeten, utan namn, där inga elever finns med. Eftersom forskningen är utförd inom egen praktik på grund av den rådande pandemin och folkhälsomyndighetens rekommendationer att inte i nuläget besöka annan verksamhet så har etiska överväganden speciellt behövt beröras med tanke på respekt för kollegor, elever och vårdnadshavare. Att vara öppen med forskningen och dess syfte, begära tillstånd för all form av datainsamling, ta ansvar för att informanter behandlas konfidentiellt samt att garantera deltagarnas anonymitet har varit viktiga delar att ta hänsyn till.

Generaliserbarhet, validitet, tillförlitlighet

Skulle det inte ha varit pandemi hade undersökningen kunnat utföras i annan praktik, resultatet skulle möjligtvis bli mer generaliserbart om det gjordes oberoende av känd elevgrupp, samtidigt som det behövs ta i beaktande att de flesta elevgrupper känner sina lärare väl och det kan göra undersökningen mer trovärdig/valid. Just inom denna studie kan det ses som en fördel då den fenomenologiska och hermeneutiska inriktningen undersöker elevers livsvärld, vilket skolan är en naturlig del av och jag som forskare ges tillgång till. Genom att besöka elevernas naturliga miljö, dit jag redan har tillträde relationsmässigt ökar det trovärdigheten i elevernas utsagor. Däremot krävs som sagt en medvetenhet kring min roll som forskare och den påverkan jag kommer ha bara genom att finnas där för att observera och det maktperspektiv jag har som intervjuare. Att inte glömma är att jag som forskare hela tiden har behövt vara väl medveten om att den egna "livsvärlden" kan påverka undersökningens resultat då en aldrig kan ställa sig helt neutral, eller inom parentes i den miljö som studeras. Det finns som sagt alltid erfarenheter, maktstrukturer eller egna reflektioner som kan influera studien, att vara medveten om detta kan leda till ett kritiskt granskande vilket i sin tur kan göra studien mer valid eller trovärdig.

6. Resultat

Det resultat som framkommit redovisas nedan i löpande text och i tabellform med utgångspunkt i studiens syfte och frågeställningar. Tolkningen av empirin är utförd genom att lokalisera temaområden utifrån fenomenologisk och hermeneutiskt inspirerad ansats med dess mångsidiga och beskrivande samt tolkande och förstående.

Till grund för insamlad data ligger de gruppintervjuer som genomförts och transkriberats, fältanteckningar som förts under deltagande observationer har analyserats, observationer genomförts och analyserats också med hjälp av anteckningar från observationerna. Här vill jag påminna läsaren om att en slutgiltig sanning inom fenomenologisk hermeneutisk ansats inte existerar utan det är endast en tolkning av elevernas livsvärld som presenteras ur forskarens perspektiv. Jag har låtit undersökningen kallas inspirerad av teori och metod eftersom jag inte till fullo följt en viss mall, teori eller metod. Utan jag har istället låtit elevperspektivet leda vägen, där jag följsamt under studiens gång försökt få syn på essenser, underliggande fenomenet motivation, för att kunna förstå och tolka elevers upplevelser på bästa sätt.

Transkriberingsmaterialet har till en början utgått från tre vanligt förekommande tematiseringar för den kvalitativa intervjun som används som underlag vid analysarbetet: Människors spontana ochoreflekterade erfarenheter, självförståelse och uppfattningar (Bengtsson 2005, 42-43). Utifrån detta har sedan de tematiseringar som framkommit lagts som grund för resultat och diskussion.

6.1 Resultat av undersökning

Temaområden för deltagande observationer är baserat på den tidigare forskningsöversiktens utfall: inspiration, motivation, initiativförmåga, nyfikenhet, ökat inre samt en helhetssyn på lärande.

De tematiseringar som framkommit under intervjuerna utgår från elevernas egna ord, vilket jag anser är avgörande för att behålla elevernas perspektiv för studiens frågeställningar i och med deras svar. Eleverna benämns som olika färger eller siffror för att neutralisera kön och för att respektera att bibehålla deltagarnas anonymitet genomgående i studien.

Tabell frågeområden, semistrukturerad livsvärldsintervju

Nedan exemplifieras några av elevernas svar för att ge läsaren en inblick. Jag tolkar det som irrelevant att definiera vilken elev som har sagt vad. Det viktiga är vad som framkommer temamässigt, då tolkning av intervjun gjorts genom meningskoncentrering vilket innebär att flera elevsvar har dragits samman till kortare formuleringar, men där jag som sagt har behållit elevernas exakta utsagor (Kvale & Brinkmann 2014, 245).

Frågeområde 1, Elevers upplevelser av motivation och mening i den regionala världen som del av livsvärlden. Exempel intervju 1-3.

Elev Gul	Elev Röd	Elev Orange
<p>- Att skriva är inte min favoritgrej men det är roligare när man gör en egen bok och ritar bilder eller när jag skriver till min lillasyster, för jag gillar att skriva för andra.</p> <p>-Bild är extra kul. Man kan göra roliga saker som man kan sätta upp. Så andra kan se det. Det blir roligare om man vet varför man gör det, tex. till en utställning.</p> <p>-Jag är mer motiverad kanske vissa dagar när jag är på extra bra humör. Eller om det är en rolig uppgift.</p> <p>-Jag vet att i den här skolan får barn vara med och bestämma och vara med och påverka till exempel när vi har fritidsråd eller klassråd att vi är med och säger vad vi vill.</p>	<p>-Ja, exakt. Alltså jag vet att vi ska lära oss skriva och så..och jag tycker inte det är svårt men det kan bli lite tråkigt att bara skriva, skriva skriva..tröttsamt. Men jag vill ju lära mig för jag vill bli något bra när jag blir stor. Kanske spelutvecklare! Då måste jag till och med lära mig skriva på engelska.</p> <p>-Ja, som Gul säger, om jag har en bra dag, att jag är glad och så då går allt lättare.</p> <p>-Jag gillar att bli klar med grejer, då motiverar det att bli klar.</p> <p>-Jag vill läsa upp mina sagor för klassen.</p>	<p>- Okej men när något är roligt så spelar det ingen roll varför man ska lära sig det då vill jag iallafall jobba mer och mer.</p> <p>- Jag tycker det är roligt när man kommer på och hittar på något roligt vad det är som man ska skriva om som när vi har gjort en igelkott under bildlektionen så har jag redan en ide om vad jag ska skriva, men annars brukar jag ha det svårare. Då kan det bli.. hur säger man...hmmm...lite omotiverande?</p> <p>-När något är för svårt känns det inte kul då ger jag upp direkt.</p> <p>-På några lektioner brukar läraren berätta varför man ska lära sig räkna till exempel men jag fattar inte vad geometriska former har med matte att göra till exempel.</p>

Frågeområde 2, Elevers upplevelser av den levda kroppen. Exempel intervju 1-3.

Elev Blå	Elev Grön	Elev Turkos
----------	-----------	-------------

<p>-När man skriver och ritat och klipper och klistrar är det bra för jag tycker mest om att ha många saker att göra som är svåra att göra på samma gång.</p> <p>-Jag har alltid svårt att sitta still, de bästa lektionerna är dom när man får gå runt eller stå upp och jobba eller när man ska prata med en kompis.</p>	<p>-Att det snart är sommarlov motiverar mig. Jag vill bara springa ut och leka och bada.</p> <p>-Jag gillar också pauser, man kan chilla lite. spela lite fotboll och sen kan man fortsätta. Det borde vara fler eller längre pauser.</p> <p>-Jag blir lättare trött i handen när jag skriver än när jag ritat, undrar varför?</p>	<p>-Jag skrev mitt längsta någonsin den där lektionen (elev pekar på en bild), fröken är du inte imponerad? Jag blev trött i handen men jag skrev ändå för jag ville slå rekord! Du såg väl också min coola igelkott som var kung över sagan, jag kämpade med att få till rätt färg jättelänge.</p>
--	---	---

Frågeområde 3. Elever upplevelser av ämnesintegrationen mellan bild och svenska. Exempel intervju 1-3.

Elev Lila	Elev Rosa	Elev Indigo
<p>-Den lektionen med bild och svenska var kul för då gjorde vi liksom två saker på en gång. På den lektionen jag fick en direkt idé om vad sagan skulle handla om när vi jobbade med bild, så brukar det inte vara, jag brukar bara sitta och tänka själv jättelänge...alltså superlänge till fröken upptäcker att jag inte ens har börjat, (eleven skrattar till).</p>	<p>-Roligt att få använda sin fantasi, bestämma ganska mycket själv är kul.</p> <p>Det kan bli jobbigt med många instruktioner och det är lite jobbigt att klippa ibland. Jag skulle föredra helt eget skapande om jag skulle bestämma.</p> <p>-Alla lektioner är roliga på olika sätt, när vi har bilduppgifter och skriver en saga till är kul, som vi gjorde här (eleven pekar på en bild).</p>	<p>-Jag tycker som Elev Rosa, det är superroligt när det är mera fritt, jag tycker mer om att skriva en saga där det inte är så styrt tex. att man måste skriva om en gubbe som bor i en stad, utan att skriva en saga där det bara kommer upp massa grejer i huvudet och så skriver jag om det. Jag vill kunna lägga till något.</p>

Frågeområde 4. Elevers upplevelser av svenska, utan ämnesintegrering. Exempel intervju 1-3.

Elev Guld	Elev Silver	Elev Grå
-----------	-------------	----------

<p>-Svenska är mitt roligaste ämne! Den svenska lektionen var rolig för man fick hitta på mycket själv, läraren sa bara att det skulle handla om en igelkott sen fick man göra hur man ville.</p>	<p>-Mitt favvo-ämne också, som Elev Guld, man lär sig nya saker.</p> <p>-Jag tycker om när du läser högt och vi ska träna att se bilder i huvudet som en film och sen berätta eller rita dem.</p> <p>Fast det är ännu roligare när du bara hittar på sagor och sen får vi vara med och styra hur det ska gå!</p>	<p>-Nja, lite mitt-emellan-roligt Det är svårt, när man inte kommer på vad man ska skriva om till exempel.</p> <p>-Jag tycker det är svårt att läsa ibland när jag är trött. Inatt höll min lillebror på och vaknade och grät hela tiden så jag har knappt sovit.</p>
---	--	---

6.2 Resultat deltagande observationer

Då det huvudsakliga verktyget för metod vid deltagande observationer kan sägas vara forskaren själv som person och ämnet som undersöks är ett ämne som passar "jaget" (Denscombe 312-315). Därav har jag som tidigare nämnts utgått från fenomenet motivation i relation till det utfall som forskningsöversikten visar på och som beskrivs i studiens inledning. Observationerna har sedan granskats, tolkats och analyserats utifrån dessa temaområden.

6.3 Resultatanalys

Med hjälp av undersökningens didaktiska frågeställningar tolkas och analyseras empirin. För att vidga den ursprungliga texten samt det som ligger bakom texten har fokus för gruppintervjuerna legat på meningstolkning jag söker det som finns mellan raderna. Genom att lägga till det hermeneutiska skiktet blir det möjligt för forskaren att förstå meningen. Jag har använt mig av meningskoncentrering som verktyg för att genomföra intervjuanalysen. *Meningskoncentrering bygger på att långa utsagor pressas samman till kortare formuleringar av huvudbörden för innehållet* (Kvale & Brinkmann 2014, 246).

Observationerna har analyserats på så vis att de först har skrivits ner väldigt noggrant, fulla av beskrivningar kring vad som händer under observationstillfället. Efter det har jag gjort en kategorisering. Elevsvaren från intervjuerna och de samtal som skapades under observationstillfällena har färgkodas för att hitta gemensamma teman utifrån elevernas utsagor. Här letade jag efter vad som visat sig i de olika observationerna för att urskilja eventuella mönster, likheter och skillnader. Därefter uppenbarade sig nya kategoriseringar kopplade till: elevers upplevelser genom uttalade känslor och upplevelser genom den levda kroppen. Även kommunikation och elevers livsvärld gick att urskilja som tematiseringar. Genom deltagande i elevens normala miljö i klassrummet har jag i tolkningsarbetet försökt att bibehålla så mycket jag kan av aktörernas uppfattningar, såsom de själva ser på fenomenet motivation (Denscombe 2018, 316-319). Ibland var det självklart att urskilja då eleverna samtalade eller hänvisade till motivation eller omotivation och ibland fanns svar att hitta liksom mellan raderna.

Studiernas resultat har noggrant granskats och analyserats för att hitta sådant som är utmärkande i de upplevelser hos de elever som deltagit. Därefter sammanställdes resultatet av analysen vilket presenteras i nästa del i denna studie, metoanaly.

Temaområden som framskridit under semistrukturerad livsvärldsintervju

Efter att ha kategoriserat elevintervjuerna utifrån dess frågeområden så är det fyra huvudteman kring motivation som visar sig tydligt framträdande via gruppintervjuerna. Dessa elevsvar bildar alltså ytterligare fyra tematiseringar som kommer att ligga till underlag för diskussion och analys då de direkt bygger på elevernas utsagor. Ibland blir det som sagt inte som man förmodar, utan arbetet har behövts reviderats och anpassats under undersökningens gång utifrån undersökningsgruppen och hur studien har utvecklats i olika skeden. Vissa perspektiv som funnits med från början har tagits bort och en del lagts till.

Genom användandet av meningscentrering som verktyg har analysen av intervjun innefattat fem steg; genomläsning av intervjuer för att hitta helheter, fastställande av naturligt förekommande meningsenheter precis så som de uttrycks av informanterna, forskaren tolkar informanternas svar sedan ställs frågor till meningsenheterna utifrån studiens syfte och till slut dras hela intervjun samman genom en beskrivning av centrala tematiseringar som gjort sig synliga (Kvale & Brinkmann 2014, 247).

Tematiseringar	Didaktiskt perspektiv
Vikten av att lärandet sätts i ett sammanhang	- <i>varför</i> ska jag göra detta, <i>vad</i> är målet?
Vinsten med att det finns en tydlig mottagare	- <i>för vem</i> ska jag göra detta?
Möjligheten att få vara medbestämmande	- <i>hur</i> har jag elevinflytande?
Den levda kroppens påtagliga närvaro i yngre åldrar	- <i>hur</i> och <i>var</i> får jag röra mig när jag jobbar? och <i>när</i> är det rast?

Temaområden som uppenbarat sig under klassrumsobservationer

Tematiseringar	Didaktiskt perspektiv
Motivation -ett ökat inre driv eller avsaknaden av ett inre driv	- <i>varför</i> ska jag göra detta, <i>vad</i> är målet? - <i>hur</i> ska jag klara uppgiften?

Inspiration, initiativförmåga, nyfikenhet	-för <i>vem</i> ska jag göra detta? <i>Vad</i> är det som driver inspiration, nyfikenhet och initiativförmåga under lektionstillfällena?
Helhetssyn på lärande	- <i>hur</i> kommer mina kunskaper kunna användas i ett annat sammanhang?

Gemensamt resultat för intervju och observation

Efter att ha tolkat och analyserat empirin från observationer och intervjuer med fokus på mening för motivation, så har jag letat efter närmast gemensamma nämnare i materialet och de tematiseringar som framkommit ur elevers utsagor under observationer och intervjuer av deras upplevelser var: känslor, hur eleverna rörde sig i rummet och genom kommunikation gavs jag som forskare även inblick i delar av elevernas livsvärldar. Den regionala världen har jag beskrivit i denna studie att vara begränsad till skolan för att göra undersökningen mer hanterlig men i detta fall så vävs den samman med elevens livsvärld som helhet då det som tidigare nämnts ibland kan vara svårt att särskilja delen från helheten. Elevernas utsagor har alltså berört både skola, familj och fritid som alla är delar av elevernas livsvärld i stort och det går därför inte att särskilja i tolkningen för observation, fältanteckningar och intervjuer som helhet. Kanske kan man säga att jag genom att djupdyka i resultatet har hittat en punkt där elevernas livsvärldar genom horisontvidgning möts.

Utkristalliserade empiriska resultat

Genom att ha studerat elever i åk 2, deras upplevelser i den regionala världen sammanflätad med livsvärlden och utifrån den levda kroppen så presenteras utkristalliserat empiriskt resultat. I tabellen nedan visas essensen av fenomenet motivation för denna studie.

Essenser	Didaktiskt perspektiv
Känslor	- <i>hur</i> känns motivation?
Rörelse	- <i>hur</i> och <i>var</i> får jag röra mig när jag jobbar?
Kommunikation	- <i>hur</i> visar sig och bidrar kommunikation till motivation?

6.4 Jämförelse resultatanalys

I denna fördjupade forskningsstudie tolkas hur elever som arbetar med bild vid ämnesintegrering upplever motivation, i jämförelse med hur elever upplever motivation utan att bildämnet integreras. Här görs en granskning av elevernas utsagor kopplade till de två olika lektionstillfällena. Ett tillfälle med ämnesintegrering av bild och svenska, och en renodlad svenskalektion för att se vad bildämnet kan bidra med då det integreras med svenska. Denna jämförelse av de deltagande observationstillfällena är också den gjord i tabellform utifrån teman som varit framstående under observationerna eller i avsaknad av teman. Jag har valt att endast ta med det mest relevanta i tabellen ovan som innefattar teman från båda observationstillfällena.

6.5 Aspekter på maktasymmetri

Ur ett maktperspektiv: *Tillgång till utbildning och hög status ger individen makt och möjligheter till att agera och välja fritt. Makt ska här förstås som en produktiv kraft (Foucault 2003), det vill säga makt ger möjligheter för människor att påverka sitt och andras liv* (Skåreus 2008, 12). Det blir enligt min tolkning av elevernas utsagor i intervjuerna, att barn i yngre åldrar redan har skaffat sig en tydlig uppfattning kring hur viktigt det är att få vara medbestämmande kring frågor i skolan -sin egen regionala värld, som är del av deras livsvärld i stort. De behöver få ta del av den makt som finns i samhället då det i alla fall är så många beslut där barn inte får vara med och bestämma. Här är skolan en självklar plats där de kan ges möjlighet att träna på att vara med och ta beslut som rör deras vardag.

I förlängningen synliggörs det här att verksamma lärare behöver vara extra mycket uppmärksamma på elevernas egna röster, att lyfta fram elevperspektivet ännu mer i skolans värld ännu skulle förmodligen gynna alla grupper i skolan. Genom att skapa en medvetenhet kring detta kan vi rucka lite till på murarna kring den matskruktur som funnits tidigare i samhället. Att jag ur ett forskarperspektiv har viss makt över de elever jag intervjuar ur både forskarrollen och lärarrollen går inte att förbise. *Utifrån ett livsvärldsperspektiv innebär pedagogisk forskning att såväl de andra människor som studeras som forskarna är oskiljaktigt förbundna med sina livsvärldar* (Bengtsson 2005, 39). Med detta i åtanke och med en god planering och förhållningssätt så tolkar jag eleverna under intervjuerna varit väldigt öppna, de har vågat visa och berätta kring sina upplevelser av olika undervisningssituationer. Vilket var målet med intervjuerna, att de skulle få en positiv bild där de själva var de viktigaste komponenterna och att jag som forskare endast skulle starta igång samtalet utan att styra eller bestämma för mycket, för att sedan ta ett steg tillbaka.

Att låta elever vara med och reflektera kring vad som är möjligt i dagens samhälle och skolans värld blir således av största vikt, när skolämnen är konstruktioner som speglar samhället. Det är tydligt i undersökningen att elever vill vara med och bestämma i skolan.

7. Diskussion

En del av insamlingen av empirisk data har skett genom att synliggöra elevers levda erfarenheter, det vill säga deras upplevelser av motivation genom att ämnesintegrera bildämnet med svenska. Jag har valt att i detta avsnitt väva samman elevintervjuer och deltagande observationer under nästkommande rubrik, då undersökningen nu blivit tillräckligt sammanflätad för att de olika metoderna ska kunna gå att särskilja.

7.1 Metoddiskussion

Målet med en fenomenologiskt och hermeneutisk inspirerad ansats som undersökningsmetod har dels varit att fånga individens förståelse och tolkning av sin mänskliga upplevelse. Dels att utveckla min egen livsvärlds vyer genom att lära mig mer om fenomenologi och hermeneutik samt kombinationen av dessa inom studien. Jag har verkligen brottas fram och tillbaka med denna ansats som således kan upplevas som svårhanterlig då de har sin utgångspunkt i filosofi. Men under studiens gång har det i allt högre grad uppenbarats för mig att det filosofiska förhållningssättet är själva styrkan inom fenomenologin. Därvid har hermeneutiken kompletterat studien genom sina metodverktyg för tolkning och förståelse. Som jag nämnde i början av teoriavsnittet så kan det behövas en granskning av fenomenet i ett vidare perspektiv för att synliggöra dolda och underliggande fenomen, då det nu har visat sig som synbart att elevers motivation kan komma att bero på bland annat bakomliggande känslor och upplevelser. De kanske inte visar sig just i stunden, i rummet, men för att som lärare kunna förstå elevens känslor eller upplevelser krävs därför olika verktyg för att närma sig elevernas livsvärld genom sin egen livsvärld, framförallt på det relationella planet, vilket kan liknas med en horisontfusion.

Den semistrukturerade intervjun som är inspirerad av fenomenologins livsvärldsintervju syftade till att försöka förstå teman i den regionala världen ur intervju deltagarnas eget perspektiv. Den innehöll alltså teman, samt frågor där jag som intervjuare förväntades visa öppenhet för nya och oväntade fenomen. Att intervjuaren ställer sig själv och sina åsikter inom parentes och förblir nyfiken lyhörd inför vad som sägs - och inför vad som inte sägs - och kritisk mot sina egna antaganden och hypoteser under intervjun innebär även att få syn på det som finns mellan raderna (Kvale & Brinkmann 2009, 45-46). Intervjusituationen kompletterades även med foton tagna under ämnesintegrerade lektioner, både ämnesintegrerade och inte. Detta för att synliggöra för eleverna vilka lektioner undersökningen syftade till. Det var svårt att försöka avrunda intervjun då eleverna ville berätta mer och mer. Det märktes att de gillade uppmärksamheten och det genuina intresset från forskaren sida för vad dem tycker och tänker, alltså upplever. Det var heller inga problem att få elever att vilja delta, de som gavs tillåtelse av sina vårdnadshavare beskrev själva att de "kände sig som kändisar"! Eleverna talade till min telefon som att den var en mikrofon, då den enbart spelade in ljud. Några fraser eleverna använde var; - *Hej SVT*, - *Hej världen!* - *Hej tvn*, - *Hej Youtube!* *Nu ska ni få höra om oss!* - *Vi är bäst!* *Bara så ni vet.*

Synliggörande av elevers upplevelser

De deltagande observationerna har visat sig vara en bra metod för att synliggöra elevers upplevelser av motivation i relation till den dagliga, regionala världen och dess kontext. Jag har valt ut två specifika lektionstillfällen för granskning, då flera ämnesintegrerade lektioner samt lektioner utan ämnesintegrering har genomförts under studiens gång för att synliggöra teman eller avsaknaden av teman i analysen. Hos eleverna syntes ett tydligt engagemang kring den uppmärksamhet som jag som forskare riktade mot deras upplevelser och perspektiv. Några fraser som sades under observationerna var: - *Kom och titta på min igelkott, den riskerar sitt liv för att imponera på sin flickvän att den kan simma fast den kan inte det!* (Elev 11) - *Ja men, min igelkott är en typ som har bott i ett päron så att den har blivit alldeles grön. Men nu har päronet börjat bli gammalt!* (Elev 2)

Att det har varit intervjuer kopplat till dessa observationstillfällen har gett mig ytterligare perspektiv då eleverna själva fått möjlighet att berätta om sina upplevelser av det fenomen undersökningen grundar sig på, alltså motivation. Under intervju och observationstillfällena tolkar jag det som att elevens regionala värld vävs ihop med de andra elevernas förståelsehorisonter och genom metoderna och teorin har jag som forskare önskat att vidga mina vyer kring fenomenet motivation som ligger i fokus för tolkning, förståelse, meningsskapande och analys. I enlighet med ett livsvärldsteoretiskt perspektiv kan människor röra sig bortom både här och nu, vilket ger forskaren möjlighet att tillsammans med informanterna samtala om redan levda upplevelser för att sedan kunna lämna utrymme för exempelvis tolkningar, diskussioner, klargöranden eller frågor (Dahlberg et al. 2019, 41).

Utifrån det empiriska materialet var det som sagt fyra temaområden som tydligast uppenbarade sig. Nedan kategoriseras dessa genom didaktiska frågor av elevernas upplevelser och min tolkning av fenomenet motivation i samband med två undervisningstillfällen, varav en ämnesintegrerad lektion och en utan ämnesintegrering.

Fenomenologiska och hermeneutiska tematiseringar

Vikten av att lärandet sätts i ett sammanhang - innefattar vad som förväntas av eleverna och varför? Resultatet visar tydligt på att de flesta elever som deltar i undersökningen berättar att de behöver få sitt lärande i ett större perspektiv för att motivationen ska öka. Forskning visar att *-om eleven kan se ett samband mellan en skoluppgift och världen utanför skolan kommer dess inre motivation att påverkas i positiv riktning* (Skolverket 2020, Thomson & Wery). Flera elevsvar som framkommer under intervjun kan kopplas till ett holistiskt tänkande kring samhället, och där ett meningsskapande är viktigt. En av informanterna, elev Röd, nämner exempelvis att hen behöver lära sig att skriva för att hen vill bli något bra när hen blir stor. Under båda observationstillfällena finns det flera elever som tydligt frågar eller ifrågasätter i likhet med - *Varför ska vi göra det här?* - *Hur många meningar behöver jag skriva?* - *Åh nej inte klippa igen, vad ska det vara bra för?* - *Får jag skriva hur jag vill?* - *Får jag skriva på engelska?*

Vinsten med att det finns en tydlig mottagare - tolkar jag genom elevernas svar handlar om att ha ett tydligt mål eller syfte med olika uppgifter som skall genomföras i skolan, deras

regionala värld. *Vem ska jag göra detta för?* De nämner både lärare, familj eller att få ställa ut det man gör på en utställning som motivationshöjande i sammanhanget. Detta är också något som framkommer mycket starkt under de deltagande observationerna då eleverna gärna tar initiativ att visa sina elevarbeten både för varandra och för läraren. Här har läraren en mycket viktig roll för att tydliggöra, synliggöra och medvetandegöra lärandet så att undervisningen upplevs som meningsfull för eleverna. Elev Turkos som berättar att hen skrev sin längsta text någonsin under den bildintegrerade lektionen och undrar om fröken är imponerad? Vilket kan ses som ett tydligt behov av återkoppling från läraren som i detta fall är mottagaren för denne elevs textmaterial. *Det är ingen överdrift att de tal som eleverna kommer i kontakt med i klassrummet är avgörande för inläringen och för elevernas självkänsla. Vi lär och lär ut genom att tala* (Gibbons 2009, 65). Här synliggörs ett tydligt exempel på det som beskrivs i teoridelen, där värld och liv nu flätas samman ur det livsvärldsfenomenologiska perspektivet och det kan liknas med en horisontvidgning för båda parter utifrån kontexten.

Möjligheten att som elev få vara medbestämmande - Detta tolkar jag som en mer filosofisk aspekt, kring elevs självkänsla och identitetsskapande kring "min plats i världen". De framgår att eleverna funderar mycket över hur de själva har möjlighet att påverka sin regionala värld som del av livsvärlden i stort? Att deras horisonter försöker sammanvävs med ett större meningsskapande. Det visade sig under observationerna att eleverna hela tiden var i dialog med läraren kring vad det var som gällde under lektionens gång. Under det ämnesintegrerade lektionstillfället var det väldigt mycket samtal igång både mellan lärare-elev och elev-elev medan svenska lektionen var väldigt tyst och några enstaka frågor ställdes till läraren såsom.

Intervjuerna visar på ett liknande resultat, eleverna hade väldigt mycket att berätta om lektionstillfället som ämnesintegrerades med bild, men enbart svenskalektionen beskrevs inte lika detaljerat eller engagerat. *Alla behöver också tro på att deras förmåga och framtida liv kan förändras till det bättre* (Klingberg 2016, 166).

Den levda kroppens påtagliga närvaro i yngre åldrar - Elever inom lägre åldrar visar ett större rörelsebehov, det är tydligt genomgående både inom intervju och observation. Elev Blå berättar att hen alltid har alltid svårt att sitta still, de bästa lektionerna är dom när man får gå runt eller stå upp och jobba eller när man ska prata med en kompis. En annan elev, Grön säger; -Att det snart är sommarlov motiverar mig. Jag vill bara springa ut och leka och bada! I bildämnet syfte utifrån Lgr11 beskrivs det att ämnet också ska uppmuntra eleverna att ta egna initiativ och att arbeta på ett undersökande och problemlösande sätt (Lgr 11, 26). Vilket definitivt kan härledas till den ämnesintegrerade lektionen, då gick eleverna också runt i rummet och visade upp sina konstverk och texter för varandra och för läraren. *Det handlar om att påverka lusten att lära, att locka eleverna till fortsatt lärande och att se på vilka sätt eleverna kan få stärkt positiv livsuppfattning, respekt för sig själva och andra - och samtidigt höja studie prestationerna* (Hattie 2012, 12).

Essensen av motivation

Som slutresultatet av elevernas utsagor och observationer kan det nu uttolkas tre övergripande essenser ur elevers regionala värld som del av livsvärlden:

Fenomenet motivation kopplat till det fysiskt kroppsliga -den levda kroppens **rörelse** och dess **känslor**. Samt motivation kopplat till **-kommunikationens** betydelse gentemot elevers behov av en tydlig mottagare och ett helhetsperspektiv på lärande. Här har de ämnesdidaktiska frågorna varit till stor hjälp för att finna förståelse för hur resultatet kan tolkas, förstås och kategoriseras ur fenomenologi och hermeneutik som metod. Användandet av meningskoncentrering gav ytterligare verktyg för att säkra resultatet av all insamlad empiri.

Både kommunikation och känslor beskrivs inom de styrdokument jag tidigare presenterar i avsnittet bakgrund. I enlighet med skolans uppdrag ska undervisningen syfta till att *Eleverna ska få uppleva olika uttryck för kunskaper. De ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar* (Lgr 11, 9).

Dock blev det tydligt att elever kommunicerade och rörde sig runt i rummet betydligt mer under det ämnesintegrerade lektionstillfället där bildämnet fanns med i jämförelse med enbart svenska lektionen. Att få ta pauser eller att ha möjlighet till rörelse i skolan var också något som eleverna lyfte som viktigt för dem både under intervju och observation. Även om rörelse i klassrummet var något som de flesta elever lyfte som något motivationshöjande, behöver jag som lärare vara medveten om att det även kan ge en motsatt effekt för en del elever.

Enligt Bengtsson räcker det oftast inte med intervjuer för att komma åt människors livsvärldar:

Livsvärldsforskaren måste själv till den platsen där upplevelserna, uppfattningarna handlingarna osv. förkroppsligas i världsliga situationer och i anslutning till att forskaren deltar i den verksamhet som utövas är det naturligt att på ort och ställe även samtala (Bengtsson 2005, 45).

Då det fenomenologiska och hermeneutiska synsättet fokuserar på att förstå meningen som händelserna har för individen som studeras, för att sedan reda ut och tolka, känslor eller varseblivningen av en viss situation såsom den upplevs av de deltagande i studien så anser jag att kvalitativa semistrukturerade intervjuer med inspiration av livsvärldsintervjun och deltagande observationer har gått hand i hand och hjälpt till att lotsa studien framåt.

7.2 Diskussion av resultat

Meningsskapande undervisning höjer elevers motivation

De essenser som forskningsmaterialet urskiljer kan kopplas till känslor, rörelse, och kommunikation. De kan i sammanhanget förstås som meningskapande för elever, likt Klingberg beskriver vikten av sammanhang och mening genom: *Det syftar på att du blir mer motiverad om du ser ett större syfte och en mening med det du gör* (Klingberg 2016, 126). Det kan i studien alltså urskiljas ett mönster där det framkommer som gynnsamt att ge elever ett

sammanhang i sitt lärande, både genom att medvetandegöra undervisningen ett omvärldsperspektiv, inblick i samhället, ett mål eller syfte med varför kunskaper är viktiga samt att träning och uthållighet är viktigt för att nå ett mål. *Det viktigaste kan inte vara att gå igenom alla målen, utan att eleverna lär sig något i ett sammanhang som är meningsfullt för dem* (Hellman 2017, 48). Detta vill således även forskarvärlden påvisa gång på gång, ge en positiv effekt för inläring i skolsituationer. Exempelvis genom den forskning som presenteras i avsnittet “tidigare forskning” i denna studie, kan det tydligt belysas hur bland andra Klingberg, Gutz, Duckworth och Thomson & Werys forskning bidrar till en önskan om att arbeta mer med strategier kring motivation, att elever kan behöva träning i att bilda sig ett ökat inre driv för att inte ge upp när de stöter på motgångar. Här beskrivs läraren ha en central roll genom att kunna skapa en positiv drivkraft och att genom träning kunna ge elever verktyg för att höja den inre motivationen, som eleverna sedan kan bära med sig genom hela livet. I likhet med Elev Turkos som undrar om inte fröken är imponerad? *Jag blev trött i handen men jag skrev på ändå för jag ville slå rekord!* Med tanke på det här blir det en ännu mer märkbar avsaknad för forskning inom skolans yngre åldrar.

Dessa ovannämnda forskare arbetar således inom lite olika fält och det är också något som framkommit under denna studie då det blir tydligt att samarbete mellan olika forskningsfält efterfrågas såsom Beth Hennessey diskuterar i sin studie *Creativity* (2010) samt Klingberg (2016, 106) att det är tre fält som berör motivation och som utvecklas parallellt; den kognitiva neurovetenskapen, forskningen om motivationens neurofysiologi samt utbildningsvetenskapen beskrivningar om barns lärande. Dessa tre fält berörs och integrerats inom denna magisterstudie, intresset faller naturligt tyngre på det sistnämnda, utbildningsvetenskap, med tanke på mitt yrke som lärare. Det har till viss del varit svårt att ställa sig neutral inför sökningar och inte enbart fokusera på resultat som kan ge fördel till min undersökning eller vidare undersökningar. Eller som Husserls skulle uttryckt sig *det är fenomenvärlden som intresset skall centreras kring: den reella världen skärs så att säga bort, sätts inom parentes* (Alvesson & Sköldberg 2008, 166).

Ämnesintegrering ur ett helhetsperspektiv

Avsikten har varit att tolka och studera elevers upplevelser av motivation vid ämnesintegrering, med fokus på bildämnets betydelse för motivation och lärande när den integreras med ett annat ämne i undervisningen, i detta fall svenska. Intresset har riktats gentemot de intervjuades upplevelser, tankar och reflektioner. Mina tolkningar av den levda kroppen, elevers utsagor och de teman som framträtt under observationer och intervjuer kommer ligga till grund för analys och diskussion för denna undersökning. Det som också har kommit att synliggöras som en dominoeffekt i och med denna magisterstudie är att elevers upplevelser av bildämnets inneboende förmågor har synliggjorts, samt att de har kunnat visa på att dessa förmågor kan bidra till en ökad motivationsförmåga inom ämnesintegrerad undervisning även i yngre åldrar. Då den tidigare forskningsöversikten hittade denna “framgångsfaktor” inom andra områden/åldrar i skolans värld och nu har denna studie funnit en gemensam kärna.

Birgitta Sandström lyfter att det finns en problematik kring ämnesintegrering när det kommer till schemaläggning och organisation:

Efter vilka principer som skolscheman läggs visar tydligt om det är ett öppet eller slutet skolsystem som råder. Principen att skolämnet styr schemaläggningen är det som oftast dominerar. Det får som konsekvens att det blir knepigt att hitta gemensam tid för arbetslagsmöten och ämnesintegration (Sandström 2005, 60).

Detta kan väl kännas igen från egen verksamhet, de lärare som inte är vana vid att ämnesintegrera ser det ofta som väldigt svårt att få till det schemamässigt. Det skulle behövas mer kunskaper kring ämnesövergripande arbetssätt generellt.

Livsvärlden ur elevperspektiv

Att skapa förståelse för livsvärlden och hur livsvärldens horisonter kan mötas är ett verktyg som jag anser kan ha stor potential inom pedagogik. Detta tolkar jag kan härledas till elevers gemensamma värdegrund genom emotionell förståelse för varandra i en grupp eller årskurs. Som även framgår i studien är att relationen mellan lärare och elever bidrar till ett meningsskapande hos eleven och kan med hjälp av läraren vidga sin horisont och öka sin motivation om eleven känner att läraren tror på hen. Såsom Elev Gul tydligt uttryckte sig - *Jag vet att i den här skolan får barn vara med och bestämma och vara med och påverka..*

Under studiens gång har jag återigen förundrats över hur kompetenta barn är. De farhågor jag hade med mig från början av att utföra en studie på forskarnivå med yngre elever är som bortblåst. Svårigheterna som jag upplevt kunna dyka upp har funnits enbart i mitt eget huvud. I språksammanhang använder man ibland begreppet språkbad, där barn behöver bli översköjda med ord för att tillslut ta till sig och behärska ett språk som sitt eget. Lite på samma vis kan det kännas att arbeta med elever i skolans yngre åldrar, då de hela tiden utforskar livsvärlden med spännvidd mot den regionala livsvärlden. Nya ord och begrepp är en enkel match för dem bara de förklaras, bryts ner eller synliggörs. De elever som medverkat i studien är vana vid att ta in, bearbeta och lära sig. De kunde på ett enkelt sätt förstå och visa på att de anammat begreppen motivation och upplevelser som var huvuddelar för den semistrukturerade livsvärldsintervjun. Här vill jag hänvisa till Elev Orange som använder ordet omotiverande utan att vi samtalat om det. Ordet används helt korrekt i elevens utsaga då hen beskriver att det känns roligare att skriva en saga om hen har en idé att skriva om annars brukar det bli svårare och då omotiverande.

I förhållande till skolans styrdokument

Under studien har hela tiden styrdokumentet för skolan funnits som bakgrund och en röd tråd då de tar utgångspunkt i de riktlinjer vi lärare har att förhålla oss till. Det har varit viktigt att ha med i den aspekt att denna undersökning vill reda ut vilket utfall ämnesintegrering kan ge hos elever i skolans yngre åldrar då det tydligt framgår att vi ska arbeta med

ämnesintegrering. Dessvärre framgår det inte hur eller i vilken grad, det hade kanske underlättat.

Genom undersökningen har det sakta men säkert skapats en medvetenhet kring att olika perspektiv inom forskningen ger olika resultat, även om det berör samma ämne. Desto djupare granskning, desto enklare blir det att urskilja likheter och olikheter i studierna som granskats och samma sak gäller för analys och sammanställning av resultat.

Didaktiskt perspektiv

I inledningen för studien beskriver jag det som övskvärt att kunna svara på de ämnesdidaktiska frågorna kring *vad*, *hur* och *varför* elever och deras resultat kan påverkas av ämnesintegrering genom ämnet bild i undervisningssituationer. Här har tolkningen av informanternas svar vid intervjuerna, deltagande observationer, och fältanteckningar som sammanställts i resultatanalysen svarat via grupperingar av tematiseringar.

8. Slutsats

Syftet har varit att undersöka elevers motivation vid ämnesintegrering av bild och svenska. Inom området har jag funnit relevant forskning och genom undersökningen har det också uppdagats i praktiken hur yngre elever beskriver och förhåller sig till motivation. Det kan således tydligt urskiljas av resultatet att elevers upplevelser av motivation har ett starkt samband mellan, *känslor*, *rörelse* och *kommunikation* genom att ha undersökt elevernas regionala värld som del av livsvärlden. Studiens frågeställningar som jag ville hitta svar på, handlar om att förstå, tolka och hitta mönster eller teman inom det problemområde jag gett mig ut för att granska och jag har således funnit nya kunskaper.

Att tolka och förstå hur motivation, bildintegrering och elevers lärande är sammanlänkat är nog mer komplext än jag till en början hade tänkt mig, men än så intressant! Det är viktigt att behålla elevernas intresse och lust för att lära, därigenom har fenomenet motivation visat sig vara ett mycket tacksamt ämne att synliggöra. Hattie beskriver att lärandet behöver ges ett högt värde, *genom att behålla elevernas intresse för att lära, få eleverna att respektera sig själva och andra, genom att acceptera och värdesätta mångfald och genom att bygga gemenskap*” (Hattie 2012, 200). Vilket väl sammanfattar och ramar in mycket av resultatet av detta forskningsområde. Nu faller allting på plats, det verkar inte alls vara så som jag befarade till en början, att undersökningen svävat iväg åt för många olika håll.

Jag hade en tanke om att undersökningen skulle landa mer i hur de estetiska lärprocesserna påverkar ämnet svenska när det integreras med bildämnet, men jag förstår nu att det förmodligen hade behövts ett par andra “glasögon” för att synliggöra det perspektivet.

Det som har synliggjorts är dock att bildämnet har bidragit till att skapa känslor, kommunikation och mer rörelse, vilket har framkommit både inom intervjuer och genom den levda kroppen i klassrummet under de ämnesintegrerade lektionerna. *Utan social kommunikation sker ingen utveckling av vare sig språk eller tänkande.* (Vygotskij 1999, 10). Elever har i relation till integrering genom bildämnet beskrivit det som: - *Man kan göra roliga saker som man kan sätta upp, så andra kan se det. Det blir roligare om man vet varför man gör det, till exempel till en utställning* (Elev Gul). - *Okej men när något är roligt så spelar det ingen roll varför man ska lära sig det då vill jag iallafall jobba mer och mer* (Elev Orange). Vidare beskrev Elev Orange: - *När något är för svårt känns det inte kul då ger jag upp direkt.* Här speglas elevers motivation tydligt kring att de anser vara ett lustfyllt lärande när de tycker undervisningen är rolig och att de förstår syftet med lektionen. Respektive en lärandesituation som eleven upplever är för svår kan då istället bli omotiverande.

Genom den levda kroppen upplever elever att få stå upp och jobba, eller gå omkring i klassrummet, verka generera i de förmågor jag var ute efter att undersöka redan från början av denna studie vid observationerna. Alltså bland annat hur inspiration, initiativförmåga och nyfikenhet kan komma till uttryck i form av känslor genom att integrera bildämnet med ett annat ämne i undervisningen.

Ofta har jag undrat hur mina elever upplever undervisningen och vad som motiverar dem till lärande. Enligt Denscombe (2018, 257) så är rätt sätt att bara fråga, om du söker svar, vilket jag nu har gjort genom både elevintervjuer och deltagande observationer. Tack vare denna magisteruppsats känner jag nu också att jag har inskaffat verktyg till att fråga dem på rätt sätt.

I metodkapitlet under rubriken elevperspektiv nämner jag hur jag som forskare behöver vara medveten om min egen påverkan inom undersökningen och så här i slutet av studien kan jag nu reflektera över att denna del har berörts. Exempelvis när jag i studien söker efter motivation inom ämnesintegrering av bildämnet så har jag särskilt behövt påminna mig om att det är ett ämne som jag brinner för och att det i sin tur kan avspeglas på mina elever under intervjuer och observationer. Därför var det bra att jag även hade enbart svenska lektioner som jämförelse vid undersökandet av fenomenet motivation, då det också är ett ämne som ligger mig minst lika varmt om hjärtat. Förmodligen har det resulterat i att jag har undervisat lika engagerat vid båda lektionstillfällena och att essensen av motivation har visat sig. *Hur och vad* som visat sig har alltså synliggjorts oberoende av min påverkan. Det jag menar på är att jag förmodligen påverkat båda lektionstillfällena med ett likställt engagemang då jag som tidigare nämnt är del av elevernas regionala värld bara genom att befinna mig i den kontext som jag undersökt.

Slutligen vill jag återgå till det ämnesintegrerade lektionstillfället i studiens inledning där jag ger läsaren en glimt av hur lärares många gånger komplexa livsvärld blir sammanflätad med elevernas i den mån att jag stundvis tänker att motivationscoach är del av yrkesrollen. Det är för mig eftersträvansvärt att leverera en undervisning som upplevs som lustfylld av eleverna och där goda relationer ligger till grund för välbefinnande och kunskapsinhämtande.

Att relationen mellan lärare och elev är av unikt slag och bildar med varsin del, en helhet för lärande. Utifrån Thomson och Werys forskning kring motivationsfrämjande arbete i skolan beskrivs läraren innefatta en oerhört viktig roll: *Lärarna måste tro på sina elevers förmåga och potential och veta att lärarens relationer med och attityder till elever påverkar deras inställning till skolan och lärandet. Om läraren tror att eleven kan lyckas ökar elevers motivation och därmed möjligheten att nå målen* (Skolverket 2013). Även Hattie lyfter lärare som de viktigaste aktörerna för utbildningsprocessen där han beskriver att *lärare måste se på oss själva som positiva förändringsaktörer för de elever som kommer till oss* (Hattie 2012, 42) vilket kan härledas just till den delen av inledningen för denna uppsats där jag beskrev mig själv att ofta ha känslan av att behöva vara motivationscoach för mina elever.

Framgångsfaktorer som framkommit och synliggjorts under studien, för att elever ska kunna utveckla motivation eller grit: är att våga misslyckas och ta lärdom av sina misstag. Att använda sina nyvunna kunskaper i ett nytt sammanhang och att orka börja om, att inte ge upp vid motgång och hålla kvar vid uppgifter över tid. Det blir således lärarens uppdrag att eleverna ges rätt uppgifter som tränar dessa förmågor. Med ett tillåtande klassrumsklimat, där misslyckanden ses som en framgångsfaktor för att lära sig kan detta bli till verklighet. En kunskap eller förmåga som varje elev erbjuds ta med sig vidare genom livet.

Att ha grit är att falla omkull sju gånger och resa sig åtta (Duckworth 2017, 1).

Vidare forskning

Dessa tankar om vikten av relationsskapande genom ett mer motiverat lärande, är tankar som kan tänkas härledas till ett nytt utvecklingsområde för vidare forskning inom ämnesintegrering.

Kanske kan nästa perspektiv vara att synliggöra relationella upplevelser mellan lärare och elever som kan visa sig generera i ett mer motiverat lärande? Hur skulle lärare i skolans yngre åldrar kunna arbeta med ämnesintegrering av bild med syfte att bygga trygga elevgrupper, som kanske kan bidra till ett mer motiverat lärande genom livet?

7. Referenslista

- Alvesson Mats & Sköldbberg Kaj. 2008. *Tolkning och reflektion*. Studentlitteratur.
- Bengtsson Jan. 2005, (red) 2012. *Med livsvärlden som grund*. Studentlitteratur. Lund.
- Bengtsson C. Inger, Lilja Annika & Rinne Liona. 2019. *Fenomenologiska sammanflätningar*. Daidalos. Göteborg.
- Brinkmann Svend & Steinar Kvale. 2014. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur.
- Brinkmann Svend & Steinar Kvale. 2009. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur.
- Burman, Anders (red) 2014. *Konst och lärande. Essäer om estetiska lärprocesser*. Stockholm.
- Dahlberg Helena, Ellingsen Sidsel, Martinsen Bente & Rosberg Susanne. 2019. *Fenomenologi i praktiken : fenomenologisk forskning i ett skandinaviskt perspektiv*. Liber. Studentlitteratur
- Denscombe, Martyn. 2018. *Forskningshandboken*. Lund. Studentlitteratur.
- Duckworth Angela, *Grit, konsten att inte ge upp*. 2017. Natur och kultur. Stockholm.
- Dweck, Carol S. 2015. *Mindset: Du blir vad du tänker*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Egidius, Henry. 2011. *Etik och profession*. Stockholm. Natur och kultur.
- Elsner, Catharina. 2000. *Så tänker lärare i estetiska ämnen – En fenomenografisk studie byggd på arton intervjuer*. Stockholm: HLS Förlag.
- Gibbons, Pauline. 2009. *Stärk språket stärk lärandet*. Stockholm. Klippan.
- Hattie, John. 2012. *Synligt lärande*. Stockholm. Natur och kultur.
- Kvale Steinar & Svend Brinkmann. 2009. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund. Studentlitteratur.
- Klingberg, Torkel. 2016. *Hjärna, gener & jävlaranamma, hur barn lär sig*. Natur och kultur. Stockholm.
- Lindström, Lars. 2000. *Barns skapande i bild, forskning om bildundervisning*.
- Nilholm Claes. 2017. *SMART*. Studentlitteratur. Lund.
- Sandström, Birgitta 2005. *När olikhet föder likhet. Hur ämnesövergripande kunskapsområden formas och tar plats i skolans praktik*. Lund. Studentlitteratur.
- Sjøberg, Svein 2005. *Naturvetenskap som allmänbildning: en kritisk ämnesdidaktik*. Lund: Studentlitteratur.

Skåreus Eva. 2018. *Estetiska ämnen och genus*. Studentlitteratur. Malmö.
Vygotskij Lev S. 1999. *Tänkande och språk*. Daidalos AB, Göteborg.

7.1 Källor internet

Burman Anders, 2014. *Konst och lärande. Essäer om estetiska lärprocesser*.
Hämtad: 2021/04/25
<http://sh.diva-portal.org/smash/get/diva2:718031/FULLTEXT01.pdf>

Gulz Agneta 2019. Skolvärlden. *Så skapar du motivation hos elever*. Hämtad: 2021/03/17
<https://skolvarlden.se/artiklar/agneta-gulz-sa-skapar-du-motivation-hos-eleverna>

Gulz Agneta 2017. forskning.se. *Grit är grejen -om du vill lyckas i skolan*. Hämtad:
2021/04/03
<https://www.forskning.se/2017/11/09/grit-ar-grejen-om-du-vill-lyckas-i-skolan/>

Hellman Annika, 2017. *Visuella möjlighetsrum*. Hämtad 2021/04/12
https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/51801/1/gupea_2077_51801_1.pdf

Hellman Annika, 2017. *Bild är viktigt för självkänslan*. Hämtad:2021/04/12.
<https://www.lararen.se/grundskollararen/annat/forskare-bild-viktigt-for-sjalkkanslan>

Hennessey, Beth, 2010. *Creativity*. Hämtad: 2020/11/22
<https://www-scopus-com.proxy.ub.umu.se/record/display.uri?eid=2-s2.0-77449096018&origin=resultslist&sort=cp-f&src=s&st1=motivation+art&nlo=&nlr=&nls=&sid=297ec5e44cea721fdde9ba701824277b&sot=b&sdt=b&sl=29&s=TITLE-ABS-KEY%28motivation+art%29&relpos=13&citeCnt=726&searchTerm=>

Skolverket. *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. Lgr 11 rev. 2019.
Hämtad: 2021/03/14
<https://www.skolverket.se/download/18.35e3960816b708a596c3965/1567674229968/pdf4206.pdf>

Ulla Alexandersson & Ann-Katrin Swärd, Skolverket 2020. *Estetiska uttryck och fantasi kan bidra till barns lärande*. Hämtad: 2021/03/26
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskning/estetiska-uttryck-och-fantasi-kan-bidra-till-barns-larande-for-hallbar-utveckling>

Vetenskapsrådet 2017. *God forskningssed*. Hämtad: 2021/04/21
https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf

Wery, Jessica & Thomson Margareta Maria, 2013. *Motivational strategies to enhance effective learning in teaching struggling students*. Hämtad: 2021/05/05
https://www.academia.edu/22362520/Motivational_strategies_to_enhance_effective_learning_in_teaching_struggling_students

Wery, Jessica & Thomson Margareta Maria, Skolverket 2021. *Motivation en viktig nyckel till elevers skolframgång*. Hämtad: 2021/02/22
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskning/motivation-en-viktig-nyckel-till-elevers-skolframgang>

7.2 Övriga källor (ej refererade)

Andersson, Björn (1994). *Om kunskapande genom integration* (för NA-spektrum ISSN: 1102-5492). Hämtad: 2021/03/19.
<https://docplayer.se/129357-Om-kunskapande-genom-integration.html>

Augustsson, Gunnar. 2018. *Akademisk skribent: om att utveckla sitt vetenskapliga skrivande*. Lund: Studentlitteratur.

Dysthe Olga, Hertzberg Frøydis & Hoel Løkensgard Torlaug. 2002. *Skriva för att lära*. Studentlitteratur. Lund.

Marnar Anders 2005. *Möten och medieringar*. Hämtad: 2021/05/05
<http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:152213/FULLTEXT01.pdf>

Skolverket 2021. Eleanore Hargreaves. *Tillit ger effektiv återkoppling*. Hämtad: 2021/03/15
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskning/tillit-ger-effektiv-aterkoppling>

Wetterholm, Hans. 2001. *En bildpedagogisk studie, lärare undervisar och elever gör bilder*. Malmö, Lärarhögskolan, Inst. för pedagogik. Hämtad: 2021/04/12
<https://mau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1404455/FULLTEXT01.pdf>

8. Bilagor.

Bilaga 1. Tabell forskningsöversikt.

Arbete	teori/metod	område/arena	sida/antal refererad	koppling till mitt ämne/key words
Toward a psychology of positive youth development, RW, Larson, 2000.	mätningar av elevers psykologiska tillstånd med vänner, i skolan och fritiden.	University of Illinois, USA positivism inom psykologi. utbildning lingvistik.	Web of science. refererad 1078 gånger.	motivation, beteenden initiativförmåga hos ungdomar
Impact of an augmented reality system on students' motivation for a visual art course, Di Serio, Angela; Blanca Ibanez, Maria; Delgado Kloos, Carlos.2013	fallstudier, survey inom området digitalisering/webbteknik. grundskolan	public school, spanien, computers and education	Web of science. refererad 313 gånger.	Motivation, grundskola, bildämnet i form av digitala medier
The role of the visual arts in enhancing the learning process, 2012, Tyler, CW (Tyler, Christopher W.) Likova, LT (Likova, Lora T.)	Neuro-studier kring hur konst påverkar hjärnan och kroppens system med fokus på inläring och förbättring av kognitiva förmågor.	San Francisco, CA, USA Neurovetenskap lingvistik, psykologi	web of science. refererad 11 gånger. file:///home/chronos/u-480ec60c26189a6f257f8552cf44bf69c1ca091a/MyFiles/Downloads/fnhum-06-00008.pdf	konst lärande neurovetenskap lingvistik inspiration
Creativity Hennessey, B.A, 2010. Forskningsartikel	Psykologistudier, hjärnforskning	Massachusetts, USA utbildning konst	Scopus refererad 726 gånger	Kreativitet motivation innovation

Motivation, Competence, and the Development of Young Art Students' Talent and Creativity , av Susan M. Rostan 2010. Avhandling	Studier av beteenden gällande konstnärliga uttryck i relation till ålder och kreativitet hos elever olika grupper 7-16år. mäta elevers motivation	New york (public school) konst utbildning psykologi	Scopus citerad 26 gånger	motivation kreativitet konstnärlig talang
Motivation en viktig nyckel till elevers skolframgång, Vanja Lozic. 2020	En översikt av utbildningsvetenskaplig och psykologisk forskning och teorier om motivationsfrämjande arbete i skolan.	North Carolina State University, ger i artikeln ”Motivational strategies to enhance effective learning in teaching struggling students”	Skolverket 2020	Motivation, inre och yttre. Lärares möjligheter att påverka motivation, tro på eleven,
Annika Hellman “Visuella möjlighetsrum” 2017.	Forskning med videodagböcker som metod för att synliggöra elevers identitetsskapande. Elevperspektiv i studien.	Gymnasiet. Hur bild- och media ämnet kan utveckla elevers identitet och utmana stereotyper och fördomar.	Avhandling, GUPEA	Identitet, motivation, bildämnet
Grit är grejen – om du vill lyckas i skolan. 2017. Agnea Gulz, professor i kognitionsvetenskap vid Lunds universitet,	Agneta Gulz forskargrupp har studerat drivkraften hos tusentals elever.	Forskningsfråga -Hur skapas motivation och vad är det egentligen?	forskningsartikel forskning.se	grit, motivation och lärande.
Estetiska uttryck och fantasi kan bidra till barns lärande för hållbar utveckling. Sofie Areljung	Studien bygger på ett samarbete med ett pedagogisk utvecklingscentrum och åtta förskolor där NO och bild integreras.	förskolan	skolverket. forskningsartikel	integration NO-bild hållbar utveckling Initiativ skapande
Skapa och våga 2015.	Förskolan. Erfarenheter, begrepp och forskning kring entreprenörskap i skolan.	En kunskapsöversikt	skolverket översikt	entreprenörskap utbildning Integrering pedagogik

Bilaga 2.

Förfrågan om samtycke

Anhållan om tillstånd för ert barn att delta i en undersökning inom ramen för en magisterstudie vid lärarutbildningen på Umeå universitet.

Jag, Salina Alexis utbildar mig via distans på Umeå Universitet och håller just nu på att skriva klart en magisterexamen. Jag skulle då behöva er hjälp med ett godkännande om ert barn får medverka i min studie. Arbetets syfte är att undersöka *hur elever upplever bildämnet vid ämnesintegrerad undervisning* och om bildämnets egenskaper kan bidra till ett *motiverat lärande*?

Pga. rådande pandemi görs denna studie inom egen verksamhet men inom ett ämne där jag inte är betygsättande lärare, det kan vara bra för er att känna till.

Undersökningen kommer bestå av gruppintervjuer, med ca 4-6 elever per grupp där ljudinspelning genomförs, samt en granskning av de medverkande elevernas enstaka uppgifter. Alla elever kommer att garanteras anonymitet. De elever som finns med i undersökningen kommer inte att nämnas vid namn eller på annat sätt kunna vara möjliga att urskilja i undersökningen.

I enlighet med de etiska regler som gäller är deltagandet helt frivilligt. Ert barn har rättigheten att intill den dag arbetet är publicerat, när som helst välja att avbryta deltagandet. Materialet behandlas strikt konfidentiellt och kommer inte att finnas tillgängligt för annan forskning eller bearbetning.

Frågorna kommer att utgå från elevernas upplevelser av ämnesintegrerade lektioner. Undersökningen genomförs under de närmsta tre veckorna.

Jag vill med detta brev be er som vårdnadshavare om tillåtelse att ert barn deltar i denna kvalitativa intervjuundersökning samt granskning av enstaka uppgifter som kommer att ingå i mitt examensarbete.

Vad jag behöver från er är alltså att ni sätter ett kryss och skriver under detta brev och så snart som möjligt skickar det med ert barn tillbaka till skolan.

Som vårdnadshavare ger jag tillstånd att mitt barn deltar i undersökningen

Som vårdnadshavare ger jag inte tillstånd att mitt barn deltar i undersökningen

Datum elevens namn.....

.....
vårdnadshavare 1, underskrift

.....
Vårdnadshavare 2, underskrift

Har ni ytterligare frågor, tveka inte att höra av er till mig.

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar *Salina Alexis*
Handledare för undersökningen är Xxxxx på XXXXXXX universitet, mejladress
xxx.xxxxx.x@xxx.se

Bilaga 3.

Intervjumall

Semistrukturerad livsvärldsintervju
-inspirerad av fenomenologi.

Förberedelser

Val av elevgrupp (åk 2) där jag inte är betygsättande lärare.

Planera och genomför ämnesintegrerade lektioner.

Ta foton under ämnesintegrerad lektion av bild och svenska.

Använda bilder/foton (ej med elevernas ansikten) från ämnesintegrerad lektion som underlag att samtala kring. För att det ska bli tydligt vilken typ av lektion det är jag vill undersöka, då jag samtalar med yngre elever.

Hitta en bra plats där vi kan vara "ifred" vid intervjutillfället, bjuda på något gott tex. jordgubbar. För att skapa en bra och avslappnad stämning som möjligt.

Önskvärd storlek på fokusgrupp är minst 5 deltagare x 3 grupper, helst fler.

Ingång

Den halvstrukturerade intervjun som är inspirerad av fenomenologins livsvärldsintervju syftar till att försöka förstå teman i den levda vardagsvärlden ur intervjudeltagarnas eget perspektiv.

Den innehåller endast förslag till frågor och jag som intervjuare förväntas visa öppenhet för nya och oväntade fenomen. Att intervjuaren ställer sig själv och sina åsikter inom parentes och förblir nyfiken lyhörd inför vad som sägs - och inför vad som inte sägs - och kritisk mot sina egna antaganden och hypoteser under intervjun. (Kvale & Brinkmann 2009, 45-46).

Intro

Att återigen förklara villkoren för intervjudeltagarna dvs. att de försäkras anonymitet, att det inte görs någon bedömning kring deras omdömen och att de när som helst kan avsluta sitt deltagande osv. Förklara även att det just är den specifika eleven det vill säga "duets upplevelser" som jag är ute efter att undersöka. Det vill säga det som eleverna varit med om under de ämnesintegrerade lektionerna. Eleverna får gärna ta tid på sig när de svarar.

Övergripande frågor

Kan du berätta lite om dig, vad som helst?

Hur är det att gå i skolan?

Vilka ämnen är roliga? Varför?

Förslag till öppna intervjufrågor

Kan du berätta lite om den här lektionen? (visa bild)

Vad gjorde du?

Vet du vad upplever betyder? - att vara med om, prova på, känna, uppfatta..

Hur upplevde du att det var att ha både bild och svenska under samma lektion?

Är du van att ämnesintegrera? Till exempel att ha bild och svenska samtidigt under samma lektion?

Hur kändes det att arbeta tredimensionellt?

Hur kändes det att skriva?

Vad är roligt med ämnet bild? skapa, kommunicera, teckna, måla, lera?

Vad kan vara mindre roligt eller svårt med bildämnet?

Vad är roligt med svenska? skriva, läsa, samtala?

Vad kan vara mindre roligt eller svårt med ämnet svenska?

Något mer du vill berätta?

Forskarens roll i samtalet

Framförallt att vägleda och stötta samtalet framåt och gentemot fenomenet motivation och elevers upplevelser.

Att komma med eventuella följdfrågor - menar du såhär? upprepa eller förtydliga elevernas svar för att säkerhetsställa att rätt information framkommit.

tex; -kan du beskriva lite mer hur det kändes när du berättade?

har jag uppfattat dig rätt? Att du menar såhär?

hur tänker du när du berättar det här..?

kan du förklara det lite mer?

Min uppgift blir även att se till att alla deltagare får komma till tals och att upplevelsen av undervisningstillfället av den ämnesintegrerade lektionen av bild och svenska är genomgående tema för intervjun. Samt det undervisningstillfälle som endast innehöll svenska. Att se till att intervjutillfället präglas av en inspiration av den fenomenologiska filosofins tolv aspekter; *livsvärld, mening, det kvalitativa, det deskriptiva, det specifika, medveten naivitet, fokusering, mångtydighet, förändring, känslighet, mellanmännisklig situation och positiv upplevelse.*

Efterarbete

Transkribera intervjumaterial

Göra en jämförelse mellan elevers utsagor kring den ämnesintegrerade lektionen och den icke ämnesintegrerade lektionen.

Bilaga 4

Fältanteckningar deltagande observation 1. Ämnesintegrering. April 2021

Ämnesintegrerad lektion, grupp 1, bild och svenska.

Lektionsstart: Lärare presenterar uppgiften muntligt för helklass. Samt syftet med lektionen.

Kort repetition/bakgrund: Lärare ritar upp tankekarta på whiteboard och eleverna berättar vilka fakta de minns om igelkotten, som eleverna arbetat med innan lovet.

Bilduppgift och material - Varje elev får en mall på lite hårdare ritpapper av en igelkott, de ska vika, färglägga med kritor, klippa och klistra så att figuren blir 3-dimensionell. Instruktionen är att de utifrån denna givna mall ska använda sin egen fantasi och kreativitet inom uppgiften. När de är klara med igelkotten ska eleverna klistra den på ett vitt papper och göra en bakgrund. Ungefär halvvägs in i arbetsprocessen avbryter (jag) läraren och berättar att eleverna kan börja tänka på vem deras igelkott är? Var bor den? Har den familj? Har den kanske just vaknat ur idet? Vad dillar igelkotten att göra osv..

Under arbetsprocessen: Eleverna försöker fundera på igelkottens historia medan de arbetar praktiskt.

Lärare skriver riktlinjer på tavlan för berättelsen;
Hur börjar sagan?
Vad händer?
Hur slutar det?

Samtal som bildas under arbetsprocessen, bilduppgift;

Min igelkott kan vara en taco! Det ser ut så när jag klippte ut den. (elev 1)

Min igelkott är en typ som har bött i ett päron så att den har blivit alldeles grön. Men nu har päronet börjat bli gammalt. (elev 2)

Ska man vika såhär eller såhär? (elev 1)

Va? får jag bestämma själv? okej nice (elev 3)

Jag är en grön igelkott (elev 2 sjunger om igelkotten)

Min kommer från kloakerna. (elev 4)

Är din i rymden? (elev 5)

Min igelkott är gud. alla andra ber till den. (elev 5)

Min är uppfinnare den har en dator, det är synd om den för den är blodig, människor ser inte den så dom råkar kliva på den hela tiden. (elev 6)

Allt blev fel får jag göra om? (elev 3)

Nu är min basker klar, bara mustaschen som fattas, bonjour! (7)

Jag behöver ett till papper, päronet är för stort! (elev 1)

Päronet avklarat! (elev 1)

Min ska vara i paris och ha en basker och stå bredvid eiffeltornet. (elev 7)

Färdig! den blev totalt jätteful men nu är jag ganska nöjd. (elev 3)

Får den ha en robotarm. (elev 8)

Får man göra en egen igelkott, utan mallen? (elev 9)

Min igelkott är ond, den har ätit för många hamburgare så den har röda ögon. (elev 10)

En tuff kotte! Kanske han gjort något brott. (elev 6)

Den riskerar sitt liv för att imponera på sin flickvän att den kan simma fast den kan inte det! (elev 11)

Kopplat till skrivuppgift;

Jag vill börja skriva nu!

Åh neeej, hur långt måste man skriva?

Yeeeeeeeeesssssss kul med saga till, min SKA ha en robotarm!

Räcker den här texten?

Kan du läsa min, den är inte klar men titta om jag stavat rätt?

Läs min, den är jätterolig!

Fröken kan du läsa min!

Fröken, jag ska läsa upp för dig!

Såhär blev min text.

Lektionen genomförs i elevernas vardagsmiljö i deras klassrum.

Bilaga 5

Fältanteckningar deltagande observation 2. Ej ämnesintegrering. April 2021

Svenska lektion, grupp 2.

Lektionsstart: Lärare presenterar uppgiften muntligt för helklass. Samt syftet med lektionen.

Kort repetition/bakgrund: Lärare ritar upp tankekarta på whiteboard och eleverna berättar vilka fakta de minns om igelkotten, som eleverna arbetat med innan lovet.

Lärare skriver riktlinjer på tavlan för berättelsen;
Hur börjar sagan?
Vad händer?
Hur slutar det?

Uppgift och material - Varje elev får en penna och ett sudd samt randigt skrivpapper. Instruktionen är att de utifrån tre frågor ska använda sin fantasi och kreativitet för att genomföra uppgiften.

Under arbetsprocessen: Lärare (jag går runt och lyssnar)

Eleverna småpratar med varandra.

Samtal som bildas under arbetsprocessen;

- Hur stavar man gång?
- Hur stavar man igelkotten
- Hur skriver man ö?
- Snälla får jag skriva upp och ner
- Jag kan inte tänka när ni pratar.
- Jag orkar inte..
- Jag är klar.
- Vi skriver samma saga fast med olika namn på igelkottarna!
- Hallå vet du fröken, låter det här som att en igelkott är med? Elev läser upp text..
- Det kanske blir en igelkotts apokalyps med igelkotts zombies!
- Stavar man fick, f i c k?
- Fröken jag är klar, vad ska jag göra nu?